

ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP

DESETLJEĆA SLOBODE

POVODOM 30. OBLJETNICE VOJNO-REDARSTVENIH
OPERACIJA „BLJESAK“ I „OLUJA“

14. TRAVNJA 2025.

GALERIJA KULTURNO-POVIJESNOG CENTRA SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

RIMSKA UL. 19 U SISKU

PROGRAM SKUPA

ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP

DESETLJEĆA SLOBODE

POVODOM 30. OBLJETNICE VOJNO-REDARSTVENIH
OPERACIJA „BLJESAK“ I „OLUJA“

GALERIJA KULTURNO-POVIJESNOG CENTRA SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE
RIMSKA UL. 19 U SISKU

14. TRAVNJA 2025.

Znanstveni zavod
Fakulteta hrvatskih studija

Naslovna fotografija: Željko Gašparović

TIJELA Znanstveno-stručnog skupa**Znanstveni i organizacijski odbor**

izv. prof. dr. sc. Vlatka Vukelić, predsjednica

(Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Znanstveni zavod Fakulteta hrvatskih studija, Odsjek za povijest)

doc. dr. sc. Vladimir Šumanović

(Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest)

doc. dr. sc. Vlatko Smiljanić

(Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za kroatologiju, Odsjek za povijest)

Martina Tarbuk, univ. mag. educ. hist. et univ. mag. educ. soc.

(Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije)

Ivica Valent, prof.

(Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije)

Kristina Brkić Drnić, mag. archeol.

(Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije)

Jurica Škofač, dip. pov. umj. i pov.

(Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije)

Jasmina Jovev, univ. spec. pol.

(Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije)

Martina Mladenović, dipl. nov., dipl. muz.

(Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije)

PREDGOVOR

U 2025. godini obilježavamo trideset godina od vojno-redarstvenih operacija „Bljesak“ i „Oluja“ čijom je uspješnom provedbom oslobođeno tisuće kvadratnih kilometara dotad okupiranog teritorija Republike Hrvatske u Domovinskom ratu. Obje vojno-redarstvene operacije u hrvatskoj su kulturi sjećanja zapamćene kao događaji od iznimne vrijednosti i pijeteta te kao događaji vrijedni prisjećanja za života u slobodnoj Republici Hrvatskoj. Tome svakako pridonosi što su vojno-redarstvene operacije „Bljesak“ i „Oluja“, osim ishođenja završetka ratne agresije, dugoročno utjecale na društveni, politički i gospodarski razvoj koji oblikuje Republiku Hrvatsku i njezino društvo u suvremenoj današnjici.

Tim povodom, Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije u suradnji sa Znanstvenim zavodom Fakulteta hrvatskih studija 14. travnja 2025. godine organizira znanstveno-stručni skup „Desetljeća slobode“, koji će se održati u novoobnovljenoj Galeriji Kulturno-povijesnog centra Sisačko-moslavačke županije u Sisku.

Tematski okvir rezultata istraživanja prezentiranih na ovom znanstveno-stručnom skupu usmjeren je na provedbu vojno-redarstvenih operacija „Bljesak“ i „Oluja“ i njihovu ulogu u okončanju Domovinskog rata na prostoru Republike Hrvatske, pritom težeći za odmakom od ustaljenog narativa istraživanja povijesti Domovinskog rata kroz prizmu vojne povijesti te poticanja istraživanja društvenih, gospodarskih i kulturnih aspekata Domovinskog rata. Sukladno tomu, održavanjem znanstveno-stručnog skupa „Desetljeća slobode“ nastoji se potaknuti znanstvenike i stručnjake iz cijele Republike Hrvatske na istraživanje tema vezanih uz posljednju etapu Domovinskog rata čijom će se prezentacijom utjecati na očuvanje kulture sjećanja na Domovinski rat u Republici Hrvatskoj.

U tom smislu poticajne su riječi nobelovca Eliezera Wiesela:

„Bez sjećanja nema kulture, bez kulture nema budućnosti.“

VOJNO-REDARSTVENA OPERACIJA „BLJESAK“

Vojno-redarstvena operacija (VRO) „Bljesak“ započela je u ranim jutarnjim satima 1. svibnja 1995. godine zajedničkim napadom dijelova postrojbi Hrvatske vojske i redarstvenih snaga Ministarstva obrane Republike Hrvatske na južni i središnji dio zapadnoslavonskog okupiranog teritorija. Prema odobrenju predsjednika Republike Hrvatske, a zapovijedi načelnika Glavnog stožera OSRH generala zbora Janka Bobetka u manje od 32 sata oslobođeno je 500 km² dotad okupiranog teritorija zapadne Slavonije te je uspostavljen nadzor nad pravcem autoceste A3 Zagreb – Lipovac i željezničkom prugom u smjeru još okupirane istočne Slavonije. Nakon četiri godine okupacije provedbom VRO „Bljesak“ oslobođen je prostor Jasenovca, Okučana i Nove Gradiške. Uspješna provedba VRO „Bljesak“ bila je dokaz da je Republika Hrvatska razvila vojnu silu spremnu za oslobođenje okupiranih hrvatskih krajeva, što se i obistinilo početkom kolovoza 1995. godine.

Međutim, kao odgovor na provedbu VRO „Bljesak“ tadašnji predsjednik Republike Srpske Krajine Milan Martić naredio je bombardiranje hrvatskih gradova kasetnim projektilima. Dana 2. i 3. svibnja 1995. godine tzv. zvončićima napadnuti su Zagreb, Karlovac, Sisak, Novska, Kutina i okolica, a kao posljedica ovog zločina nad civilnim stanovništvom u Zagrebu je ubijeno sedam civila, više od dvije stotine osoba bilo je ozlijeđeno, a oštećeni su brojni civilni i javni objekti.

VOJNO-REDARSTVENA OPERACIJA „OLUJA“

U ranim jutarnjim satima 4. kolovoza 1995. godine započela je vojno-redarstvena operacija (VRO) „Oluja“, dotad najveća i najkompleksnija zajednička operacija Hrvatske vojske i redarstvenih snaga Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske. Pripreme za provedbu VRO „Oluja“ počele su nekoliko

mjeseci prije njezina početka, a strateški ciljevi uključivali su oslobođenje okupiranog teritorija Republike Hrvatske, povratak prognanika te slom otpora pobunjenih Srba u Hrvatskoj. Od svog osnutka Hrvatska vojska intenzivno je pripremala ljudstvo obučavajući ih za izvođenje brzih i odlučnih napada, dok su specijalne postrojbe Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske bile angažirane za usmjeravanje i osiguranje kritičnih točaka na bojišnici. Dana 4. kolovoza 1995. godine hrvatske su vojne i redarstvene snage istovremeno napale neprijateljske položaje s trideset pravaca na bojišnici koja je obuhvaćala gotovo 600 km². Glavni smjerovi napada hrvatskih snaga bili su:

- Bosansko Grahovo – Knin
- Josipdol – Plaški – Bihać
- Petrinja – Hrvatska Kostajnica
- Karlovac – Slunj

Hrvatske vojne snage bile su predvođene gardijskim brigadama uz podršku pričuvnih postrojbi i jedinica specijalne policije, koje su zajednički izvršile napad po glavnim pravcima. Jedan od najvažnijih aspekata VRO „Oluja“ bio je brz i koordiniran zajednički napredak hrvatskih snaga. Za nekoliko dana, hrvatske vojne i redarstvene snage slomile su Republiku Srpsku Krajinu, a u ustavno-pravni poredak vraćen je dotad okupirani teritorij Republike Hrvatske, izuzev područja istočne Slavonije, južne Baranje i zapadnog Srijema koji su Republici Hrvatskoj vraćeni mirnom reintegracijom hrvatskog Podunavlja 1998. godine.

8.30-9.00	REGISTRACIJA IZLAGAČA	
9.00-9.30	OTVORENJE SKUPA I POZDRAVNE RIJEČI	
1. SEKCIJA - Dvorana 1. Moderator: Martina Tarbuk		
9.30-9.45	prof. dr. sc. Davor Pauković	Operacija Oluja u hrvatskim i srpskim komemorativnim narativima i politikama povijesti
9.45-10.00	izv. prof. dr. sc. Vlatka Vukelić	VRO „Bljesak“ i „Oluja“ – narativi međunarodnih čimbenika
10.00-10.15	doc. dr. sc. Vlatko Smiljanić	Crkveni život nakon oslobođenja Banovine 1995. godine
10.15-10.30	doc. dr. sc. Vladimir Šumanović	Otkrivanje masovnih grobnica na području Banovine 1995. godine
10.30-10.45	prof. dr. sc. Renato Matić	Oslobodilačke akcije Bljesak i Oluja – obavještajna priprema
10.45-10.55	RASPRAVA	
10.55-11.05	PAUZA	
2. SEKCIJA - Dvorana 1. Moderator: Vlatko Smiljanić		
11.05-11.20	dr. sc. Marin Sabolović dr. sc. Slaven Zdilar	Upotreba specijalnih jedinica policije MUP-a RH na krškom području od 1992. do 1995. godine
11.20-11.35	mr. sc. Ante Samardžić	General Janko Bobetko u vojno-redarstvenoj operaciji „Bljesak“
11.35-11.50	Tomislav Kovačić, dipl. ing. logist.	Bljeskovi Oluje: Osnovne značajke operativnog dizajna operacije Oluja
11.50-12.05	dr. sc. Vedran Dukovski	Istarske postrojbe u VRO „Bljesak“ i „Oluja“
12.05-12.20	doc. dr. sc. Velimir Veselinović	Pravaški pogled na 1995. godinu
12.20-12.30	RASPRAVA	
12.30-13.15	RUČAK ZA SUDIONIKE SKUPA	

3. SEKCIJA - Dvorana 1.**Moderator: Jurica Škofač**

13.15-13.30	Sanja Budić Leto , univ. mag. hist. Klara Čapalija , mag. educ. hist. et mag. educ. hist. art.	Tematske izložbe u javnom prostoru kao oblik njegovanja kulture sjećanja: Izložba „VRO Oluja – 29. obljetnica – Muzej Domovinskog rata u Splitu
13.30-13.45	Matej Gabrilo , mag. hist.	6. domobranksa pukovnija HV-a u VRO „Oluja”
13.45-14.00	Varina Jurica Turk , prof.	Događanja na dubrovačkoj bojišnici u vrijeme VRO „Bljesak“ i „Oluja“ – Muzej Domovinskog rata Dubrovnik
14.00-14.15	Juraj Horvatin , mag. edu. povijesti i filozofije	Tematska cjelina „Pobjeda” u Muzeju Domovinskog rata Karlovac - Turanj
14.15-14.30	Nenad Grgurica , mag. comm. et oec.	Uloge vojno-redarstvenih operacija „Bljesak“ i „Oluja“ u uspostavi teritorijalnog suvereniteta i otvaranju carinskih ispostava na granici Republike Hrvatske
14.30-14.40	RASPRAVA	
14.40-14.50	PAUZA	

3. SEKCIJA - Dvorana 2.**Moderator: Jasmina Jovev**

13.15-13.30	Petra Jozipović , univ. spec. pol.	Delegitimizacija VRO „Bljesak” i „Oluja” u kontekstu srpske propagande
13.30-13.45	Ivona Nemeth Novak , univ. spec. pol.	U iščekivanju Bljeska i Oluje: Srpski mediji između propagande i realnosti
13.45-14.00	Viktorija Cvitković , mag. educ. hist. et phil.	Senjski osloboditelji u vojno-redarstvenoj operaciji „Oluja“
14.00-14.15	Tatjana Štimac , mag. educ. croat. et mag. educ. hist.	Područje Novske od okupacije do operacije „Bljesak”
14.15-14.30	mr. sc. Vedran Petrović	Medijska i politička percepcija operacija „Bljesak” i „Oluja” u Hrvatskoj i svijetu
14.30-14.40	RASPRAVA	
14.40-14.50	PAUZA	

4. SEKCIJA - Dvorana 1.
Moderator: Kristina Brkić Drnić

14.50-15.05	Bruno Rukavina, univ. spec. pol.	Ruska Federacija i VRO „Bljesak“ i „Oluja“
15.05-15.20	Valentina Čorić, mag. prim. educ.	Igra slobode – edukativna igra kao alat za učenje o „Bljesku“ i „Oluji“
15.20-15.35	Karlo Jagatić, univ. mag. educ. hist. et univ. mag. educ. croat.	Tema Domovinskog rata u nastavi povijesti u srednjim strukovnim školama u Hrvatskoj
15.35-15.50	Josip Smernić, univ. mag. hist. et educ. hist.	Dabar u Oluji
15.50-16.05	Mario Bursik, mag. hist. et mag. inf.	Pregled arhivskog gradiva Državnog arhiva u Sisku o Domovinskom ratu
16.05-16.15	RASPRAVA	
16.15-16.25	PAUZA	
4. SEKCIJA - Dvorana 2. Moderator: Ivica Valent		
14.50-15.05	Vesna Kljaić, mag. med. techn. Dubravka Trgovec, prof. soc. pedagog, bacc. med. techn.	Ratna bolnica Kutina u obrambenom Domovinskom ratu
15.05-15.20	Andrea Briješki, mag. hist.	Evakuacija srpskog stanovništva tijekom operacija „Bljesak“ i „Oluja“
15.20-15.35	Tonka Jozić Novinc, dr. med. Marin Repustić, mag. med. techn., univ. mag. admin. sanit.	Opća bolnica Dr. Ivo Pedišić Sisak u Domovinskom ratu
15.35-15.50	Vlado Radotović, dipl. inf.	15. POTrbr Križevci u vojno-redarstvenoj operaciji „Bljesak“
15.50-16.05	dr. sc. Đuro Škvorc	15. POTrbr Križevci u vojno-redarstvenoj operaciji Oluja
16.05-16.20	Željko Sklepić, dipl. ing.	Zastoj u izvođenju operacije „Oluja“ na istočnom ulazu u Petrinju 4. i 5. kolovoza 1995. godine
16.20-16.30	RASPRAVA	
16.30-16.40	PAUZA	

5. SEKCIJA - Dvorana 1.**Moderator: Vlatka Vukelić**

16.25-16.40	Ivan Buđimir , univ. mag. hist.	„Oluja” – posljedica velikosrpske ideologije
16.40-16.55	Laura Busija , univ. mag. hist.	Djelovanje Ante Gotovine u vojno-redarstvenoj operaciji „Oluja” kroz prizmu optužnice Međunarodnog suda u Haagu
16.55-17.05	Zvonimir Smiljanić , univ. mag. hist.	Uloga i djelovanje Mladena Markača u „Oluji“ prema izvorima Haškog suda
17.05-17.20	Davor Dijanović , mag. rel. int.	Uloga Srpske pravoslavne crkve u agresiji na Republiku Hrvatsku
17.20-17.35	Neven Tomečak , univ. mag. hist.	VRO „Bljesak” i „Oluja”
17.35-17.50	Martina Tarbuk , univ. mag. educ. hist. et univ. mag. educ. soc.	Egzodus Hrvata s Banovine 1991. i njihov povratak nakon vojno-redarstvene operacije „Oluja“ 1995. godine
17.50-18.00	RASPRAVA	
18.00-18.05	ZATVARANJE SKUPA	

Od 10.00 do 17.00 sati
u dvorištu Rimske ul. 19

trajat će prezentacija taktičko-tehničkog zbora naoružanja i opreme Hrvatske
vojske i Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

Fotografija: Alen Čaušević

SAŽETCI IZLAGANJA

Fotografija: Lea Krivošić

ANDREA BRIJEŠKI, mag. hist.

Dom zdravlja Zagrebačke županije
Hrvatsko katoličko sveučilište

EVAKUACIJA SRPSKOG STANOVNIŠTVA TIJEKOM OPERACIJA „BLJESAK” I „OLUJA”

Najkontroverzniji dio operacije „Bljesak“, a posebice „Oluje“ je pitanje jesu li pobunjeni Srbi okupirana područja napustili svojom voljom ili je Hrvatska provela etničko čišćenje?

Od samih početaka srpske pobune, ali i tijekom postojanja RSK značajan udio civila te vojnih i političkih dužnosnika naglašavao je kako između Hrvata i pobunjenih Srba ne može biti suživota, a hrvatsku vlast nikada neće prihvatiti. Obzirom na vojna postignuća u posljednjoj godini Domovinskog rata, ne čudi kako najveći broj srpskog stanovništva napušta svoje domove i odlazi prema Republici Srpskoj ili Srbiji. Nakon oslobađanja zapadne Slavonije u operaciji „Bljesak“, hrvatski vojnici odnose se prema srpskim civilima u skladu sa Ženevskim konvencijama te povrh svega pružaju pakete pomoći u obliku čokoladica, banana, cigareta i novčanica. Usprkos tome, veliki broj Srba ipak napušta teritorij Hrvatske, dok je manji udio koji je odlučio ostanu u svojim domovima od strane krajinskih Srba prozvan izdajicama. Svega dva mjeseca kasnije, kada je otpočela operacija „Oluja“, hrvatski mediji su prema naputku predsjednika Tuđmana objavili poruku namijenjenu građanima srpske nacionalnostima. U proglasu ih se poziva da ostanu u svojim kućama te bez straha za svoj život i imovinu dočekaju Hrvatsku vojsku. Ne uvažavajući dotadašnja korektna postupanja prema srpskim civilima te poziv na ostanak, vlasti RSK pozvale su, ali i organizirale evakuaciju srpskog stanovništva s područja Hrvatske.

ANDREA BRIJEŠKI rođena je 8. prosinca 1995. u Zagrebu. Nakon završetka Srednje škole za medicinske sestre, diplomirala je 2022. na Hrvatskom katoličkom sveučilištu s titulom magistre struke povijesti, na temu *Srpski koncentracijski logori u Domovinskom ratu*. Godine 2023. upisala je poslijediplomski studij povijesti na Hrvatskom katoličkom sveučilištu. Tema doktorske disertacije u nastajanju je *Srpski koncentracijski logori u Domovinskom ratu*, a obuhvaća razdoblje od 1991. do 1995. na prostoru okupirane Republike Hrvatske s manjim osvrtom na logore osnovane na prostoru Republike Srbije. Trenutačno je zaposlena u Domu zdravlja Zagrebačke županije u Velikoj Gorici na mjestu medicinske sestre u ambulanti obiteljske medicine.

SANJA BUDIĆ LETO, univ. mag. hist.

KLARA ČAPALIJA, mag. educ. hist. et mag. educ. hist. art.

Muzej Domovinskog rata u Splitu

TEMATSKÉ IZLOŽBE U JAVNOM PROSTORU KAO OBLIK NJEGOVANJA KULTURE SJEĆANJA: IZLOŽBA „VRO OLUJA - 29. OBLJETNICA” - MUZEJ DOMOVINSKOG RATA U SPLITU

U sklopu obilježavanja 29. obljetnice vojno-redarstvene operacije Oluja, Muzej Domovinskog rata u Splitu priredio je istoimenu izložbu, koja je od 1. do 6. kolovoza 2024. godine bila postavljena u Marmontovoj ulici, jednoj od najatraktivnijih pješačkih zona grada Splita. Cilj izložbe bio je široj javnosti predstaviti ključne trenutke vojno-redarstvene operacije Oluja. Na 15 informativnih panoa prikazane su reprezentativne fotografije iz same operacije, uz detaljna objašnjenja njezinih ključnih karakteristika i postignuća.

Ovaj oblik muzejske djelatnosti omogućava široj publici izravan doticaj s temama od nacionalnog značaja, čime se povijesni događaji približavaju građanima i turistima izvan uobičajenih muzejskih okvira.

Cilj izlaganja je predstaviti koncepciju izložbe, njezine edukativne i memorijalne ciljeve te utjecaj na javnu percepciju Domovinskog rata. Također, analizirat ćemo izazove i mogućnosti tematskih izložbi u urbanom prostoru kao alat za jačanje kolektivnog sjećanja i identiteta.

SANJA BUDIĆ LETO rođena je 14. prosinca 1987. u Splitu. Osnovnoškolsko obrazovanje završila je u Osnovnoj školi Trilj u Trilju, a srednjoškolsko u Općoj Gimnaziji Dinka Šimunovića u Sinju. Sveučilišni diplomski studij povijesti završila je 2013. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Prvo radno iskustvo u muzeju stekla je odradivši pripravništvo u Muzeju triljskog kraja u Trilju, a zvanje kustosa stekla je 2014. uspješno položivši stručni ispit pri Muzejskom dokumentacijskom centru. Od 2018. do lipnja 2022. obnašala je dužnost ravnateljice Muzeja triljskog kraja, a od lipnja 2022. do veljače 2024. vršila je dužnost ravnateljice u istoj ustanovi. Godine 2024. napredovala je u zvanje više kustosice.

KLARA ČAPALIJA diplomirala je na diplomskom sveučilišnom studiju Povijesti i Povijesti umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Splitu. Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske je diplomski rad nagradio kao jedan od najboljih u 2018. Od 2022. upisana je na doktorski studij Humanističke znanosti – povijest umjetnosti (UNIZD), s okvirnom temom disertacije *Slika vjerskih drugosti na grafikama iz knjižnih izdanja koja se čuvaju u Splitu*. Naslovna je asistentica na Filozofskom fakultetu u Splitu, a od veljače 2024. zaposlena je kao zamjena kustosice u Muzeju Domovinskog rata u Splitu. Suradnica je na europskim međunarodnim znanstvenim projektima (Islamic Legacy: Narratives East, West, South, North of the Mediterranean (1350-1750); Susret i sukob kršćanstva i islama u Dalmaciji od 16. do 18. stoljeća prema novootkrivenim turskim dokumentima; Beyond Frontiers. Images of Otherness in Graphic and Ephemeral Culture from the Invention of Printing to the Present Day). Autorica je i koautorica znanstvenih radova, izlagala je na više međunarodnih znanstvenih konferencija.

IVAN BUDIMIR, univ. mag. hist.

Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata
Doktorski studij povijesti, Fakultet hrvatskih studija

„OLUJA“ – POSLJEDICA VELIKOSRPSKE IDEOLOGIJE

Danas se u srbijanskoj javnosti kao glavni uzrok pobune hrvatskih Srba i početka Domovinskog rata uzima tzv. ugroženost Srba od nove demokratske hrvatske vlasti koja je opisivana kao „novo ustaštvo“. Veličanstvena pobjeda hrvatske vojske u operaciji „Oluja“ neopravdano se uzima kao potvrda ove teze i u dijelu hrvatske javnosti. Cilj ovog izlaganja je na temelju izvora i literature opisati i odrediti velikosrpsku ideologiju kao temeljni i presudni povod ratu u kojem je Hrvatska izborila pobjedu u „Oluji“. Objasniti će se temelji velikosrpske ideologije te kako se ona kroz povijest manifestirala. Širenje velikosrpske ideologije i propagiranje straha od nove hrvatske vlasti bit će objašnjeno analizom novina Srpski glas koje su izlazile na prostoru Banovine te na temelju izjava pripadnika Srpske pravoslavne crkve. Uvidom u dokumente vojne i civilne provenijencije nakon stvaranja paradržave Republike Srpske Krajine bit će pojašnjena veza između ideologije i odluka države o odbijanju svakog dogovora o mirnom rješavanju krize što je dovelo do operacije „Oluja“ u kojoj je oslobođena većina hrvatskog teritorija pod srpskom okupacijom.

IVAN BUDIMIR rođen je u Varaždinu 1999., a osnovnu i srednju školu završio je u Korenici. Studij povijesti upisao je 2018. na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirao je 2023. na temu ratne biografije Maksimilijana Maksa Bače. To je prvi rad u hrvatskoj historiografiji vezan uz Baču, istaknutog partizanskog organizatora i jednog od najutjecajnijih dalmatinskih partizana te kasnijeg visokog dužnosnika jugoslavenskih sigurnosnih službi. Doktorski studij povijesti upisao je 2024. na Fakultetu hrvatskih studija. Znanstveni interes vezan mu je uz hrvatsku povijest, prvenstveno nacionalnu povijest 20. stoljeća, odnosno razdoblje Drugog svjetskog rata i Domovinskog rata. Zaposlen je kao djelatnik Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra u Zagrebu.

MARIO BURSIK, mag. hist. et mag. inf.

Državni arhiv u Sisku

PREGLED ARHIVSKOG GRADIVA DRŽAVNOG ARHIVA U SISKU O DOMOVINSKOM RATU

U izlaganju će se prezentirati izbor arhivskih fondova i zbirke Državnog arhiva u Sisku u kojima se nalazi dokumentacija važna za proučavanje povijesti Domovinskog rata na Sisačko-banovinskom području i širem području grada Novske (Zapadna Slavonija), s naglaskom na dokumentaciju vezanu za vojno-redarstvene operacije „Bljesak” i „Oluja”. Prvu cjelinu čine fondovi nastali prije izbijanja Domovinskog rata gdje su vidljivi društveno-politički procesi koji su prethodili ratnom stanju – organi uprave i društveno-političke organizacije koje djeluju u razdoblju komunističke Jugoslavije. Drugu cjelinu tvore arhivski fondovi nastali radom tijela tzv. Republike Srpske Krajine s područja Banovine, koja djeluju u razdoblju 1991.-1995., koji su važni za razumijevanje povijesti na okupiranom području. Treću cjelinu predstavljaju arhivski fondovi civilnih i administrativnih tijela nastalih tijekom i nakon Domovinskog rata koji su važni za proučavanje poslijeratnog stanja na oslobođenom području. Posljednju cjelinu sačinjavaju informacijsko-dokumentacijske zbirke Državnog arhiva u Sisku u sklopu kojih se nalaze audio-video snimke ratnih zbivanja i civilnog života na području današnje Sisačko-moslavačke županije u razdoblju 1991.-1995., kao i snimke oslobođenog područja Banovine te dijela Korduna i Zapadne Slavonije. Navedena cjelina također obuhvaća bogate zbirke fotografija s mnoštvom fotografija bojišta, vojnih postrojbi, kao i područja Banovine i dijela Zapadne Slavonije nakon oslobođenja.

MARIO BURSIK rođen je 12. siječnja 1989. u Sisku gdje završava osnovnu i srednju školu. Preddiplomski studij povijesti i filozofije upisuje na Filozofskom fakultetu u Rijeci, a diplomski studij povijesti – smjer moderna i suvremena povijest te diplomski studij informacijskih znanosti – smjer arhivistika, upisuje na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Diplomski rad studija arhivistike brani u ožujku 2017., a diplomski rad studija moderne i suvremene povijesti brani u studenom 2017. čime stječe zvanja: magistar moderne i suvremene povijesti i magistar informacijskih znanosti – smjer arhivistika. Pripravništvo započinje u Državnom arhivu u Sisku krajem 2018. gdje je stalno zaposlen od 2021. u odjelu za korisnike.

LAURA BUSIJA, univ. mag. hist.

Upravna i birotehnička škola, Zagreb

Doktorski studij povijesti, Fakultet hrvatskih studija

DJELOVANJE ANTE GOTOVINE U VOJNO-REDARSTVENOJ OPERACIJI „OLUJA“ KROZ PRIZMU OPTUŽNICE MEĐUNARODNOG SUDA U HAAGU

Ante Gotovina, general-pukovnik Hrvatske vojske, odigrao je ključnu ulogu u vojno-redarstvenoj operaciji „Oluja“ 1995. godine, čiji je cilj bio oslobodjenje okupiranog područja Krajine. Od 1992. godine obnašao je funkciju zapovjednika Zbornog područja Split Hrvatske vojske (HV) te glavnog operativnog zapovjednika ove operacije. Međutim, 2008. godine Gotovina je optužen od strane Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) za ratne zločine, uključujući zločine protiv čovječnosti i kršenje zakona ratovanja, koji su navodno počinjeni tijekom razdoblja od srpnja do rujna 1995. godine. Na temelju tih optužbi 2011. godine bio je osuđen na 24 godine zatvora. Ipak, 2012. godine žalbeno vijeće MKSJ-a poništilo je prvostupanjsku presudu, oslobađajući Gotovinu svih optužbi. Sud je utvrdio da Raspravno vijeće nije pravilno ocijenilo dokaze u vezi s topničkim napadima na gradove u Krajini te da nije dokazano postojanje udruženog zločinačkog pothvata usmjerenog na trajno uklanjanje srpskih civila. Kao rezultat toga, Gotovina je oslobođen i pušten na slobodu. Cilj ovog izlaganja je prikazati ratni put Ante Gotovine kroz prizmu njegove haaške optužnice.

LAURA BUSIJA rođena je 2. srpnja 1999. u Zagrebu. Osnovnu i srednju školu završila je u Zaprešiću, a 2018. upisala je prijediplomski studij povijesti, filozofije i kulture na Fakultetu hrvatskih studija. Prijediplomski studij završila je 2021. te je iste godine upisala diplomski studij povijesti (znanstveni i nastavnički smjer). Godine 2023. obranila je diplomski rad na temu Domovinski rat i stvaranje Republike Hrvatske te diplomirala summa cum laude. Godine 2024. upisala je doktorski studij povijesti na Fakultetu hrvatskih studija. Njen znanstveni interes vezan je uz teme Domovinskog rata na prostoru Hrvatske i BiH. Od rujna 2024. zaposlena je kao profesorica povijesti i etike u Upravnoj školi u Zagrebu.

VIKTORIJA CVITKOVIĆ, mag. educ. hist. et phil.

Osnovna škola Zrinskih i Frankopana

Otočac

**SENJSKI OSLOBODITELJI U VOJNO-REDARSTVENOJ OPERACIJI
„OLUJA“**

Teško stanje uz mnoge nesigurnosti osjećalo se na svakom koraku u cijeloj Hrvatskoj tijekom 1990. i prve polovice 1991. godine. Događaji u hrvatskim selima, gdje su uz Hrvate obitalavali i žitelji srpske nacionalne manjine upućivali su na hitne obrambene pripreme i zalaganje svakog pojedinca protiv velikosrpske i četničke agresije. Kada su propale zadnje nade pregovora s pobunjenim lokalnim Srbima iz tzv. Krajine u Ženevi, vojno-redarstvene snage Republike Hrvatske započinju 4. kolovoza 1995. u ranim jutarnjim satima vojno-redarstvenu operaciju „Oluja“ kojom su za nepuna tri dana u potpunosti oslobodila sva područja tzv. Krajine. Velik broj senjskih mladića otišao je u Liku i sudjelovao u operaciji „Oluja“. Dani 4., 5. i 6. kolovoza bili su za Senj puni nesigurnosti, šutnje i tuge. Ulice su bile puste, bez dječjeg smijeha i veselja, igre i pozdravljanja. Poginulo je osam senjskih branitelja prvog dana same operacije „Oluja“ 4. kolovoza 1995. To su Donko Barbiani, Robert Barbić, Tomo Biondić, Milan Katalinić, Darko Margeta, Domagoj Rukavina, Neven Šarenić i Milan Vukelić.

Predstavnik Zbornog područja Gospić bojnika Milan Prpić rekao je: „U ovim stoljećima naše borbe palo je previše žrtava, a sudbina je htjela da se hrvatskim mučenicima pridruže i osmorica Senjana. Današnja demokratska Hrvatska stvorena je borbom i žrtvama. Bili ste hrabri pripadnici hrvatske vojske. Stoga, hrabri senjski vitezovi, neka vam je laka hrvatska gruda za koju ste dali svoje mlade živote.“

Senjski branitelji u svom su sastavu imali tri pješake satnije, bitnicu od 120 mm i zapovjednu satniju.

VIKTORIJA CVITKOVIĆ rođena je 23. prosinca 1990. u Rijeci. Osnovnu školu završila je u Područnoj školi Švica, a srednju školu u Otočcu. U Rijeci je završila preddiplomski i diplomski studij filozofije i povijesti te 2015. stekla titulu magistre edukacije povijesti i filozofije. Tijekom studija dugi niz godina volontirala je kao „pripovjedačica priča za laku noć“ u Dječjoj bolnici Kantrida. Nakon završenog studija zaposlila se u Osnovnoj školi Zrinskog i Frankopana u Otočcu kao učiteljica povijesti u kojoj radi zadnjih deset godina. Godine 2023. upisala je doktorski studij povijesti na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Autorica je nekoliko znanstvenih radova i recenzija, glavna urednica portala „Slobodna Lika“, a u slobodno vrijeme voli putovati, čitati, pisati i kuhati.

VALENTINA ĆORIĆ, mag. prim. educ.

Osnovna škola Ivana Mažuranića Zagreb

IGRA SLOBODE – EDUKATIVNA IGRA KAO ALAT ZA UČENJE O „BLJESKU“ I „OLUJI“

Vojno-redarstvene operacije „Bljesak“ i „Oluja“ pružile su mogućnost da danas učitelji mogu poučavati djecu o povijesti hrvatskog naroda. Kroz izvannastavnu aktivnost s učenicima je razvijen projekt izrade edukativne igre s temom vojno-redarstvenih operacija „Bljesak“ i „Oluja“. Cilj projekta je bio istražiti koliko učenici znaju o ovim ključnim događajima iz Domovinskog rata te potaknuti njihovo učenje kroz interaktivne sadržaje, ali i potaknuti njihov interes za navedene događaje. Prije igranja igre, učenicima osmih razreda podijeljen je upitnik o ključnim događajima, mjestima, osobama i činjenicama o vojno-redarstvenim akcijama „Bljesak“ i „Oluja“ kako bi se ispitalo predznanje učenika. Nakon upitnika, učenici su sudjelovali u društvenoj igri koja je dizajnirana uz pomoć učenika četvrtog razreda kao društvena igra. Umjesto pijuna korišteni su 3D printerom i/ili 3D olovkom isprintani puma, pauk, grom i vuk, a umjesto kockice, učenici se pomiču koristeći svoje znanje o navedenim događajima. Pobjednik je učenik koji prvi dođe na vrh kninske tvrđave kojom se učenici cijelo vrijeme i kreću te podigne hrvatsku zastavu. Učenici igru mogu igrati tako da svaki učenik samostalno igra za sebe, u paru ili u grupi. Kroz igru, učenici pronalaze ključna mjesta na zemljovidima, imenuju važne ljude, događaje, objašnjavaju zašto je neka fotografija značajna, odgovaraju na pitanja, ali i slušaju tekstove iz kojih mogu naučiti nešto što im može pomoći u budućim pitanjima. Nakon igre učenicima je ponovno podijeljen isti upitnik kojim je mjereno njihovo predznanje kako bi se izmjerio napredak učenika. Dobiveni rezultati pokazuju značajni napredak u znanju i razumijevanju operacija „Bljesak“ i „Oluja“ čime je dokazana učinkovitost ovakvog pristupa učenju.

VALENTINA ĆORIĆ rođena je 4. ožujka 1996. u Sisku. Osnovnu i srednju školu završila je u Sisku, a 2014. upisala je integrirani prijediplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij na Učiteljskom fakultetu, odsjek Petrinja. Godine 2019. obranila je diplomski rad Terenska nastava u Sisačko-moslavačkoj županiji. Od rujna 2020. zaposlena je u Osnovnoj školi Ivana Mažuranića u Zagrebu kao učiteljica informatike. Sudjelovala je na nekoliko međunarodnih konferencija, a 2025. izabrana je za člana programskog odbora CARNET-ove konferencije za korisnike – CUC.

DAVOR DIJANOVIĆ, mag. rel. int.

Udruga Hrvatsko kulturno vijeće

Doktorski studij povijesti Fakultet hrvatskih studija

ULOGA SRPSKE PRAVOSLAVNE CRKVE U AGRESIJI NA REPUBLIKU HRVATSKU

Nakon što je u komunističkom režimu bila društveno marginalizirana, sredinom osamdesetih godina prošlog stoljeća dolazi do pojačane aktivnosti Srpske pravoslavne crkve (SPC) i približavanja između njezinih predstavnika i srbijanskih političkih i intelektualnih elita. SPC se aktivno uključuje u ostvarivanje memorandumske ideje ujedinjenja svih navodno srpskih zemalja. Vrh SPC-a, koji je i u ranijim razdobljima predstavljao lučonošu velikosrpske ideje (jasno izražen etnofiletizam), sudjeluje u informacijsko-propagandnoj pripremi agresije na Republiku Hrvatsku promicanjem narativa o srpskoj ugroženosti („duhovnost kosturnica” i „kult ugroženog Srbina”) pri čemu se ponajviše potenciraju višestruko preuveličane brojke žrtava jasenovačkih logora kao sredstvo mobilizacije. Patrijarh SPC-a Pavle ističe da Srbi ne mogu živjeti s Hrvatima u „novoj NDH”, pojedini se svećenici SPC-a aktivno uključuju u huškanje na rat, poput episkopa Lukijana i vladike Filareta, a nakon početka agresije na Hrvatsku svećenstvo SPC-a – što je uključivalo i mitropolita zagrebačko-ljubljanskog Jovana – napuštaju dijelove Hrvatske koji su ostali pod nadzorom hrvatskih snaga. SPC ne priznaje tzv. avnojevske granice koje, kako su istaknuli njeni predstavnici, „presecaju živ organizam srpskog naroda”. Nasuprot Katoličkoj Crkvi koja ustrajno osuđuje sve zločine, svećenstvo SPC-a zločine srbijanskog agresora tijekom cijelog rata, sve do sloma tzv. Republike Srpske Krajine u kolovozu 1995. (vojno-redarstvena operacija „Oluja”) prešućuje, opravdava i umanjuje. Cilj rada je razmotriti ulogu SPC-a u agresiji na Republiku Hrvatsku na temelju relevantne literature i tadašnjeg tiska. Iako je SPC odigrala jednu od ključnih uloga u toj agresiji, čini se da u historiografiji ovaj problem do danas nije obrađen.

DAVOR DIJANOVIĆ rođen je 15. prosinca 1987. u Bjelovaru, gdje je završio opću gimnaziju. Magistrirao je međunarodne odnose i diplomaciju na Međunarodnom sveučilištu Libertas u Zagrebu. Na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu doktorand je suvremene povijesti. Zaposlen kao novinar. Do sada je objavio više od 2500 tekstova na teme iz područja politike, geopolitike, povijesti i kulture te nekoliko stručnih radova. Autor više knjiga povijesne tematike. Oženjen, otac petero djece.

dr. sc. VEDRAN DUKOVSKI

Državni arhiv u Pazinu

ISTARSKE POSTROJBE U VRO „BLJESAK” I „OLUJA”

Istarske postrojbe dale su zapaženi doprinos tijekom Domovinskog rata, pa tako i u ključnim vojno-redarstvenim operacijama, „Bljesak“ i „Oluja“, kojima su oslobođeni okupirani dijelovi Hrvatske (osim istočnih dijelova Slavonije) i okončan ratni sukob. Od istarskih postrojbi u VRO „Bljesak“ borbena je djelovala samo Specijalna jedinica policije PU Istarske „Bak“, dok je 1. domobranska bojna Pula kao dio Zbornog područja Gospić ostala u pričuvi. Piloti 92. Zrakoplovne baze HRZ-a Pula sudjeluju, ali bez borbenog djelovanja. Kao dio Vojnopomorskog sektora Sjeverni Jadran, 271. satnija mornaričko-desantnog pješništva „Vanga“ stavljena je u stanje pune pripravnosti kao i tijekom VRO „Oluja“. Istarske postrojbe imale su svakako značajniji angažman tijekom VRO „Oluja“ u kojoj sudjeluju gotovo sve istarske postrojbe. Njihov angažman najvećim je dijelom vezan uz Zborno područje Gospić kojemu je cilj bio razbijanje Ličkog korpusa i spajanje s 5. korpusom ABiH. U tu svrhu 119. brigada i 154. domobranska pukovnija po prvi puta mobilizirane u punom sastavu. Tijekom „Oluje“ 119. brigada štitila je bokove i podupirala 1. gardijsku motoriziranu brigadu HV-a „Tigrovi“. Također, na ZP Gospić na pravcu Čanak – Korenica djeluje 154. domobranska pukovnija HV-a koja je pratila 9. gardijsku brigadu. Dodatna potpora ZP Gospić bilo je HRZ u čijem sastavu borbena djeluju i pripadnici 92. zrakoplovne baze Pula. Eskadrila od četiri MiG-a predvođena zapovjednikom 92. zrakoplovne baze Pula, pukovnikom Vladimirom Mikcem, 4. kolovoza 1995. u 5 sati raketirala je repetitor Čelavac čime je i otpočela VRO „Oluja“. Specijalna jedinica policije PU Istarske „Bak“ djeluje na području Velebita od kuda se spuštaju i spajaju sa snagama ZP Gospić. Sve istarske postrojbe svoje su zadaće ispunile u potpunosti časno i vojnički. Tijekom „Oluje“ poginuo je jedan pripadnik 154. domobranske pukovnije, a nekoliko pripadnika istarskih postrojbi je ranjeno.

VEDRAN DUKOVSKI rođen je 25. kolovoza 1987. u Puli. Na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli završio je jednopredmetni preddiplomski i diplomski studij povijesti. Nakon završenog redovnog studija, na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, upisao je poslijediplomski studij Moderne i suvremene hrvatske povijesti u europskom i svjetskom kontekstu te doktorirao s temom *Vojna uprava Jugoslavenske armije i gospodarske prilike u hrvatskom dijelu Istre 1945.-1947.* Od 2016. radi u Državnom arhivu u Pazinu kao arhivist u Odsjeku za sređivanje i obradu arhivskog gradiva unutar Odjela za upravljanje arhivskim gradivom u arhivu i izvan arhiva. Do danas je objavio desetak znanstvenih i stručnih radova te tri knjige u suautorstvu. Kao izlagač sudjelovao je na više međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih skupova te je održao nekoliko javnih predavanja.

MATEJ GABRILO, mag. hist.

Muzej Domovinskog rata u Splitu

6. DOMOBRANSKA PUKOVNIJA HV-A U VRO „OLUJA”

6. domobranska pukovnija ustrojena je 1. prosinca 1992. godine iz sastava 158. brigade, preuzimajući zonu odgovornosti na drniškoj bojišnici. Tijekom 1993. i 1994. godine aktivno sudjeluje u obrani domovine, a u operaciji „Oluja” iskazuje visoku borbenu spremnost i učinkovito djelovanje. Pukovnija je 4. kolovoza 1995. godine sudjelovala u probijanju neprijateljskih crta na pravcu Kozjaka i Dinare, dok je njezina 4. interventna bojna bila udarna snaga u završnim operacijama. Nakon „Oluje” postrojba je sudjelovala u operaciji „Maestral” i borbama kod Bosanskog Grahova. Kroz pukovnicu je prošlo više od 6.000 pripadnika, od kojih je njih 19 poginulo, a jedan se vodi kao nestali.

Cilj izlaganja je prikazati ulogu 6. domobranske pukovnije u operaciji „Oluja”, njezinu organizaciju, borbeni angažman na pravicima djelovanja te doprinos konačnom oslobođenju Hrvatske. Kroz osvrt na ratni put pukovnije naglasit će se važnost očuvanja sjećanja na njezine pripadnike i doprinos Domovinskom ratu.

MATEJ GABRILO rođen je 1. lipnja 1986. u Splitu. Godine 2012. završio je sveučilišni diplomski studij povijesti na Sveučilištu u Zadru. Nakon završenog studija stažirao je kao kustos u Hrvatskom pomorskom muzeju u Splitu, a stručni je ispit za kustosa položio u Zagrebu od 16. do 18. prosinca 2013. U Hrvatskom pomorskom muzeju radio je od 1. svibnja 2013. do 7. kolovoza 2014. U lipnju 2016. imenovan je privremenim ravnateljem Muzeja Domovinskog rata u Splitu, a od 10. travnja 2018. obnašao je dužnost vršitelja dužnosti ravnatelja. U ožujku 2023. izabran je za ravnatelja Muzeja Domovinskog rata u Splitu. Kao autor i kustos, osmislio je i realizirao niz izložbi, također je bio stručni suradnik na više dokumentarnih filmova. Osim toga, autor je nekoliko stručnih članaka i publikacija vezanih uz tematiku Domovinskog rata. Doktorand je Sveučilišta u Zadru, gdje je obranio sinopsis doktorske disertacije pod nazivom Zborno područje Split u Domovinskom ratu 1991.–1995.

NENAD GRGURICA, mag. comm. et oec.

Carinska uprava

ULOGE VOJNO-REDARSTVENIH OPERACIJA „BLJESAK” I „OLUJA” U USPOSTAVI TERITORIJALNOG SUVERENITETA I OTVARANJU CARINSKIH ISPOSTAVA NA GRANICI REPUBLIKE HRVATSKE

Temeljni ciljevi vojno-redarstvenih operacija „Bljesak“ i „Oluja“ bili su oslobađanje privremeno okupiranih područja i izlazak na hrvatske granice. Oslobađanjem okupiranih dijelova RH okončan je i paracarinski sustav Republike Srpske Krajine koji je bio ustrojen na liniji bojišnice prema slobodnom dijelu i na dijelu okupirane granice RH. Zahvaljujući uspjesima VRO Bljesak i Oluja prestale su s radom i kontrolne točke Zaštitnih snaga Ujedinjenih Naroda koje su dijelile RH na dva dijela. Neučinkovit mandat UN-a omogućavao je funkcioniranje RSK koja je preko okupiranih hrvatskih granica bez nadzora na mjesečnoj razini transportirala vrijednosti robe oko 13.000.000,00 DEM.

Oslobađanjem okupiranih područja i granice tijekom VRO „Bljesak“ i „Oluja“ omogućena je prometna i gospodarska povezanost, uspostava fiskalnog i pravnog suvereniteta te početak rada hrvatskog carinskog sustava.

Cilj rada je na temelju arhivskog gradiva, propisa objavljenih u službenim glasicima i ostalih izvora prikazati kako su VRO „Bljesak“ i „Oluja“ omogućile uspostavu carinskog sustava na međunarodno priznatim granicama RH.

NENAD GRGURICA rođen je 23. srpnja 1970. u Splitu. Po struci diplomirani komunikolog i ekonomist. Proučava carinsku povijest i carinsko sfragističko naslijeđe. Objavio više znanstvenih radova i stručnih članaka te sudjelovao na više znanstvenih skupova, konferencija, predavanja i tribina s temama iz carinske povijesti. Autor knjige „Kroz 4700 godina carine“ (2007.), koautor izložbe „Carinska uprava Republike Hrvatske 1991. - 2018.“, koautor monografije „30 godina carinske službe“ (2021.) i kopriređivač knjige „Mirna reintegracija, pobjeda razumom“ (2024.). Scenarist dokumentarnog filma „Dubrovački carinski statut iz 1277.“ snimljenog 2019. u produkciji Carinske uprave Republike Hrvatske. Središte interesa i aktivnosti istraživanja su službena glasila, carinski propisi i arhivsko gradivo nastalo u procesu raspada SFRJ i uspostave carinskog suvereniteta RH tijekom Domovinskog rata i reintegracije hrvatskog Podunavlja.

JURAJ HORVATIN, mag. edu. povijesti i filozofije

Muzeji grada Karlovca

TEMATSKA CJELINA „POBJEDA” U MUZEJU DOMOVINSKOG RATA KARLOVAC – TURANJ

Održat ću izlaganje o implementaciji teme VRO „Oluje” na karlovačkom području (Zbornu područje Karlovac) u Muzeju Domovinskog rata Karlovac - Turanj. U našem muzeju stalna izložba „Karlovac 1991.-1995.” sadrži 5 tematskih cjelina, od kojih je zadnja tematska cjelina „Pobjeda” posvećena VRO „Oluji”. Tematska cjelina „Pobjeda” sadrži animirani zemljovid VRO „Oluje” u Zbornom području Karlovac te fotografije i predmete kronološki poredane po danima operacije. Vizualno rješenje cjeline sadrži i vijoreću hrvatsku zastavu koju projektor reproducira preko cijele cjeline podižući dinamiku i dojam kod posjetitelja. Ovom cjelinom odajemo počast svim hrvatskih braniteljima koji su sudjelovali u operaciji i cjelokupnom naporu hrvatskog naroda u ostvarenju pobjede i slobode. Domaćim i stranim posjetiteljima šaljem univerzalnu poruku: znatno slabija strana i žrtva s početka rata, na kraju rata uspjela je pobijediti agresora i obraniti svoje pravo na opstojnost.

JURAJ HORVATIN od ožujka 2024. voditelj je Muzeja Domovinskog rata Karlovac - Turanj (Muzeji grada Karlovca) te je do sada uspješno organizirao pet izložbi i niz predavanja, javnih tribina i predstavljanja knjiga i znanstvenih časopisa i dr. Na Filozofskom fakultetu u Rijeci 2014. završio je sveučilišni diplomski studij te stekao zvanje magistra edukacije povijesti i filozofije. Položio je dva državna ispita, za nastavnika povijesti te za kustosa. Također je stekao licencu za turističkog pratitelja. Bio je organizator povijesno-zabavnog festivala Sajam vlastelinstva Dubovac od 2016. do 2019. i organizator brojnih radionica u sklopu toga festivala na koje su dolazile škole iz raznih dijelova Hrvatske. Povodom odlaska zrakoplova MiG-21 u povijest snimio je razgovor s hrvatskim pilotima Borovićem, Selakom i Ivandićem. Istraživački interes usmjeren mu je na teme Domovinskog rata i zavičajne povijesti Karlovca i okolice.

KARLO JAGATIĆ, univ. mag. educ. hist. et univ. mag. educ. croat.

Elektrotehnička škola Zagreb

Doktorski studij povijesti, Fakultet hrvatskih studija

TEMA DOMOVINSKOG RATA U NASTAVI POVIJESTI U SREDNJIM STRUKOVNIM ŠKOLAMA U HRVATSKOJ

Potaknut informacijama o donošenju novog kurikulumuma povijesti u okviru planirane modularne nastave kojom se satnica povijesti smanjuje za ¼, odlučio sam provesti upitnik na reprezentativnom broju nastavnica i nastavnika povijesti strukovnih škola na razini Republike Hrvatske. Tema istraživanja jest Domovinski rat u nastavi povijesti, tema koja se općenito smatra jednom od važnijih u kontekstu osobnog i građanskog razvoja svijesti učenika. Upitnik je proveden na uzorku od 111 ispitanika zaposlenih u više od stotinu srednjih strukovnih škola diljem Republike Hrvatske. Nastavnice i nastavnici povijesti podijelili su mišljenja i iskustva u vezi s važnostima teme za učenike, metodama obrade nastavne cjeline, izazovima s kojima se susreću u njezinoj provedbi, kvalitetom kurikulumuma, udžbenika i drugim relevantnim aspektima nastave. Upitnik sadržava 16 općenitih pitanja, a njegova analiza ima za cilj potaknuti razmišljanje o temi Domovinskog rata u nastavi povijesti te identificirati glavne prednosti i nedostatke pri njezinoj obradi. Također, dio izlaganja bit će posvećen analizi udžbenika različitih izdavača, s naglaskom na njihov pristup temi Domovinskog rata i oslobodilačkih akcija Hrvatske vojske tijekom 1995. godine. Iako istraživanje nije obuhvatilo pitanje modularne nastave, jer ista još nije implementirana, cilj je osvijestiti izazove nastavnika strukovnih škola te otvoriti pitanje kako će nova reforma utjecati na kvalitetu obrade važne teme hrvatske povijesti kao što je Domovinski rat.

KARLO JAGATIĆ rođen je 2000. u Zagrebu. Nakon završetka srednjoškolskog obrazovanja, 2019. upisao je dvopredmetni studij povijesti i kroatologije na Fakultetu hrvatskih studija. Godine 2024. diplomirao je s temom *Šestodnevni rat i prekid jugoslavensko-izraelskih diplomatskih odnosa* i stekao akademski naziv sveučilišnog magistra edukacije povijesti i kroatologije. Tijekom studija bio je stipendist Grada Zagreba za izvrsnost i dobitnik više dekanovih priznanja za izvannastavne aktivnosti. U dva mandata obnašao je funkciju predsjednika Studentskog zbora Fakulteta hrvatskih studija. Tijekom studija aktivno je sudjelovao u organizaciji brojnih projekata, znanstvenih skupova, okruglih stolova i drugih aktivnosti unutar studentskih udruga i Studentskog zbora. Od 2024. zaposlen je kao nastavnik povijesti u Elektrotehničkoj školi u Zagrebu, a iste godine na matičnom fakultetu upisao je poslijediplomski studij povijesti.

TONKA JOZIĆ NOVINC, dr. med.

Opća bolnica Dr. Ivo Pedišić Sisak, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

MARIN REPUSTIĆ, mag. med. techn., univ. mag. admin. sanit.

Međunarodno sveučilište Libertas Zagreb, Fakultet za zdravstvene znanosti Univerza v Novem Mestu

OPĆA BOLNICA DR. IVO PEDIŠIĆ SISAK U DOMOVINSKOM RATU

Opća bolnica Dr. Ivo Pedišić Sisak imala je ključnu ulogu tijekom Domovinskog rata, pružajući medicinsku pomoć ranjenicima, vojnicima, policajcima i civilima stradalima u ratnim sukobima te je zbog svoje strateške pozicije bila glavno središte zdravstvene skrbi na području Sisačko-moslavačke županije. U ratnim uvjetima medicinsko osoblje bolnice radilo je pod velikim stresom, suočeno s nedostatkom resursa, kadrovskih i materijalnih, te stalnim prijetnjama, no unatoč tome održan je visok standard zdravstvene skrbi. Bolnica je također bila simbol otpornosti i zajedništva jer su liječnici, medicinske sestre i ostalo osoblje bili angažirani iznad svojih svakodnevnih mogućnosti kako bi pomogli spasiti što više života te tako doprinijeti stvaranju samostalne domovine. U radu će biti prikazan način funkcioniranja bolnice tijekom Domovinskog rata, organizacija zbrinjavanja ranjenika, podaci o fluktuaciji zdravstvenog osoblja te retrogradna analiza broja zbrinutih ranjenika: učestalost ozljeda po regijama i operacijskih zahvata kod ranjenika za razdoblje od 26. lipnja 1991. do 23. veljače 1996. godine.

TONKA JOZIĆ NOVINC rođena je 8. svibnja 1968. u Trilju, gdje je završila osnovnu školu. Srednju medicinsku školu završila je u Splitu 1986. Od 1. srpnja 1986. do 1. lipnja 1987. volontirala je veći dio pripravničkog staža u Domu zdravlja Split i KBC Firule, a nakon toga položila je stručni ispit za medicinsku sestru. Od 1. srpnja do 20. listopada 1991. zaposlena je u HMP u Splitu, Solinu i Kaštelima na poslovima i zadacima medicinske sestre u ambulanti i na terenu. Od 21. listopada do 1. studenog 1991. sudionica je i dragovoljka Domovinskog rata u sanitetu IV. (splitske) brigade (u tom je periodu i zamjenica Načelnice saniteta). Od 2. studenog 1992. do 15. svibnja 1998. pohađa studij medicine Sveučilišta u Zagrebu. Od 1. rujna 1998. do 1. rujna 1999. obavlja pripravnički staž u Domu zdravlja Sisak, Petrinja i OB Sisak. Državni (stručni) ispit položila je 14. listopada 1999. i stekla licencu za samostalni rad. Od 1. travnja 2000. do 15. kolovoza 2001. liječnica je u HMP DZ Petrinja, a ujedno i Voditeljica službe HP. Od 16. kolovoza 2001. započinje specijalizaciju iz infektologije u trajanju od četiri godine, a 19. prosinca 2005. položila je specijalistički ispit i stekla naziv specijalist infektolog. Od tada radi na odjelu Infektologije OB Sisak. Uz odjelni dio posla, osam je godina bila predsjednica Povjerenstva za intrahospitalne infekcije. Članica je Povjerenstva za posebno skupe lijekove. Od 1. studenog 2015. voditeljica je odjela Infektologije uz teško stečeno iskustvo vođenja odjela i koordinaciju u pandemiji koronavirusa, a potom i 2020. u razornom potresu. Od 9. veljače 2024. uz posao voditeljice odjela, imenovana je za zamjenicu ravnateljice OB Sisak.

MARIN REPUSTIĆ rođen je 29. svibnja 1974. Osnovnu školu završio je u Sisku, a srednju medicinsku školu u Zagrebu. Od 1992. do danas zaposlenik je Opće bolnice Dr. Ivo Pedišić Sisak. Preddiplomski studij sestrinstva završio je na Zdravstvenom veleučilištu u Zagrebu 2000. Na diplomskom stručnom studiju diplomirao je 2011. te stekao naziv magistar sestrinstva. Godine 2017. diplomirao je na specijalističkom postdiplomskom studiju na Međunarodnom sveučilištu Libertas i stekao naziv sveučilišni magistar menadžmenta kvalitete u zdravstvu. Trenutačno studira na poslijediplomskom doktorskom studiju na Sveučilištu u Novom Mestu (Republika Slovenija) na Fakultetu za zdravstvene znanosti. Od 1993. radi u operacijskim salama kao medicinski tehničar instrumentar gdje je niz godina obavljao funkciju glavnog tehničara operacijskih sala. Od 2011. do danas radi kao pomoćnik ravnatelja za kvalitetu. Za vrijeme Domovinskog rata radio je u bolničkim operacijskim salama i bio pripadnik postrojbi specijalne policije u sklopu kirurško-anestezioloških mobilnih ekipa. Od 2004. predavač je premeta Zdravstvena njega kirurških bolesnika na srednjoj medicinskoj školi u Sisku te je odlukom zbora veleučilišta imenovan u naslovno predavača u području biomedicine i zdravstva, znanstveno polje kliničke medicinske znanosti. Također je predavač na nekoliko visokoobrazovnih ustanova. Predsjednik je Hrvatskog društva operacijskih sestara tehničara (HDOS) i predstavnik HDOS u European Operating Room Nurses Association i u International Federation of Perioperativ Nurses. Autor je brojnih cjelovitih stručnih i znanstvenih radova te predavač na domaćim i međunarodnim kongresima.

PETRA JOZIPOVIĆ, univ. spec. pol.

Grad Zagreb

Fakultet političkih znanosti

DELEGITIMIZACIJA VRO „BLJESAK” I „OLUJA” U KONTEKSTU SRPSKE PROPAGANDE

Vojno-redarstvene operacije „Bljesak” i „Oluja” predstavljaju prijelomni trenutak u završnoj fazi Domovinskog rata, tijekom kojih su obnovljeni ustavno-pravni poredak, suverenitet i teritorijalna cjelovitost Hrvatske. Njihova delegitimizacija u srpskom političkom i medijskom diskursu provodi se pomoću narativa kolektivne ugroženosti i žrtve, u svrhu jačanja političke konsolidacije i stvaranja negativne slike o Hrvatskoj u njezinu vanjskopolićkom okruženju. Izlaganje se temelji na diskurzivnoj analizi propagande kao snažnog alata političke mobilizacije i reinterpretacije rata kroz javnu političku komunikaciju. Ovim se nastoji ukazati na važnost razumijevanja načina na koje propaganda oblikuje tumačenje Domovinskog rata u suvremenom društveno-politićkom kontekstu.

PETRA JOZIPOVIĆ pohađala je od 2009. do 2014. sveučilišni prijediplomski i diplomski studij politologije. Od 2022. do 2024. na istom fakultetu pohađala je sveučilišni poslijediplomski specijalistički studij Vanjska politika i diplomacija, nakon čega 2024. upisuje doktorski studij politologije, smjer Međunarodni odnosi. Od 2015. zaposlena je na poslovima protokola, a trenutačno vrši funkciju Stručne savjetnice za protokol u Sektoru za poslove kabineta gradonaćelnika i protokol (Grad Zagreb). Organizatorica je i sudionica niza javnih tribina, skupova, humanitarnih događanja i sl. Sudionica je raznih akademija (UN akademija – Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH, Politićka akademija – Zaklada Konrad Adenaue, Govornićka akademija – Govornićka akademija Demosten i dr.). Aktivno govori engleski i talijanski jezik.

VARINA JURICA TURK, prof.

Muzej Domovinskog rata Dubrovnik

DOGAĐANJA NA DUBROVAČKOJ BOJIŠNICI U VRIJEME VRO „BLJESAK“ I „OLUJA“ – MUZEJ DOMOVINSKOG RATA DUBROVNIK

Muzej Domovinskog rata Dubrovnik je, u sklopu sustavnog stručnog proučavanja razdoblja Domovinskog rata, prikupio, obradio, kao i kroz više priređenih tematskih izložbi, prezentirao značajnu muzejsku građu iz svojih zbirki, koja svjedoči o važnim ratnim događanjima na dubrovačkom području tijekom 1995. godine. Posljednju ratnu godinu obilježili su stalni topnički napadi Hercegovačkog korpusa Vojske Republike Srpske na obrambene crte snaga Južnog bojišta HV, a uz vojne napadani su i civilni ciljevi od Prevlake do Stona. Na intenzitet ovih terorističkih napada, poduzetih u sklopu primjene strategije odmazde, utjecale su uspješno izvođene završne oslobodilačke operacije hrvatskih snaga „Skok 1. i 2.“, „Bljesak“ i „Oluja“. Najžešći topnički i pješачki napadi VRS na cjelokupno dubrovačko područje izvršeni su tijekom kolovoza 1995. godine, za vrijeme VRO „Oluja“, s ciljem ponovnog zauzimanja Konavala i Prevlake, čime bi Republici Srpskoj na ovom prostoru osigurali izlaz na morskou obalu. O težini vođenih borbi svjedoči podatak da je u njima ukupno ispaljeno preko 20 tisuća topničkih projektila. Primjenom plana obrane „Maestral“, nadmoćne snage Južnog bojišta uspješno su odbile sve neprijateljske napade i nanijele mu konačni poraz. Ujedno, MDRD je tijekom istraživanja provedenog u foto-arhivu „Slobodne Dalmacije“ u Splitu, zahvaljujući donacijama njenih fotoreportera, obogatio Zbirku fotografija s više od 700 dokumentarnih snimaka o djelovanju ZP Split i Južnog bojišta u VRO „Oluja“.

VARINA JURICA TURK studij povijesti i arheologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu završila je 1999. te stekla zvanje profesora povijesti i arheologije. Od 2017. ravnateljica je Muzeja Domovinskog rata Dubrovnik, a od 2006. do 2008. obavljala je dužnost ravnateljice Dubrovačkih muzeja. Dobitnica je Posebnog priznanja Hrvatskog muzejskog društva za 2008. za realizaciju izložbe *Dubrovnik u Domovinskom ratu 1991.-1995.*, za organiziranu akciju prikupljanja izvorne građe iz Domovinskog rata. Autorica je više stručnih tematskih izložbi, kataloga i objavljenih stručnih tekstova, suradnica je na kreiranju stalnih muzejskih postava i voditeljica muzeoloških projekata. Sudjelovala je s izlaganjima na stručnim konferencijama i seminarima.

VESNA KLJAIĆ, mag. educ. med. techn.

KBC Zagreb

DUBRAVKA TRGOVEC, prof. soc. pedagog, bacc. med. techn.

Srednja škola Pregrada

RATNA BOLNICA KUTINA U OBRAMBENOM DOMOVINSKOM RATU

Prema očekivanom razvoju oružanih djelovanja velikosrpske agresije na Republiku Hrvatsku, Glavni sanitetski stožer Republike Hrvatske donosi u lipnju 1991. odluku o osnivanju Ratne bolnice Kutina. Zbog blizine crte bojišta, dobre prometne povezanosti i gradnje samog objekta, Dom zdravlja Kutina prenamijenjen je u ratnu bolnicu. Uz postojeću opremu DZ, novoformirane operacijske dvorane, stacionar i dodatni prostori opremljeni su materijalom i aparatima iz Klinike za ortopediju KBC-a Zagreb i GSSRH. U Klinici za ortopediju osniva se mobilni tim u sastavu rezervne policije, koji čine: dva ortopeda, anesteziolog, instrumentarka, anesteziološka tehničarka. Nakon uništenja i evakuacije bolnice u Pakracu u rujnu 1991., dio osoblja dolazi u Ratnu bolnicu Kutina i tada se organiziraju dva kirurško-anesteziološka tima. Tim liječnika Klinike za ortopediju konstruira vanjski fiksator čija proizvodnja počinje u tvornici „Instrumentarija“. Vanjski fiksator je najvažnije sredstvo liječenja ratnih prijeloma. Ranjenici s lakšim ozljedama nakon primarne obrade transportirani su u lječilište Naftalan. U slučaju evakuacije Ratne bolnice Kutina formirana je rezervna bolnica u podrumima Psihijatrijske bolnice u Popovači. U četiri mjeseca rada Ratne bolnice Kutina zbrinut je 1571 bolesnik, ambulantno ili stacionarno. Od ukupno 701 hospitaliziranih ranjenika, u periodu od 12. kolovoza 1991. do 16. siječnja 1992. bilo je 8 smrtnih slučajeva.

VESNA KLJAIĆ rođena je 1965. u Zagrebu. Godine 1984. maturirala je pri Zdravstvenom obrazovnom centru, Mlinarska 34. Godine 2011. završila je Visoku zdravstvenu školu u Zagrebu, Mlinarska 38. Godine 2014. završila je Sveučilišni diplomski studij sestrinstva na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Polaznica je poslijediplomskog doktorskog studija povijesti na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Od 1987. do listopada 2022. radila je u Klinici za ortopediju KBC-a Zagreb. Krajem listopada 2022. prešla je u Klinički zavod za dijagnostičku i intervencijsku radiologiju KBC-a Zagreb gdje radi i danas. Članica je Hrvatske udruge medicinskih sestara i Hrvatske udruge medicinskih sestara/tehničara i drugih radnika u zdravstvu Domovinskog rata. Dragovoljka je Domovinskog rata.

DUBRAVKA TRGOVEC rođena je 1962. u Sv. Križu Začretje. Godine 1980. završila je srednju medicinsku školu u Zaboku. Godine 1992. diplomirala je na Visokoj medicinskoj školi Medicinskog fakulteta u Zagrebu, a 2006. na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu, smjer profesor socijalni pedagog. Godine 1980. zapošljava se u OB Zabok, 2014. prelazi u obrazovni sustav, prvo u Školu za medicinske sestre Vinogradska, a od 2024. u Srednju školu Pregrada, kao nastavnik mentor strukovnih predmeta. Sudionica je Domovinskog rata od 1993. do 1995. kao dio medicinske ekipe KAME, sanitetska potpora Specijalnoj jedinici policije MUP-a. Autorica je niza članaka u stručnim časopisima, poglavljva u nekoliko knjiga, koautor udžbenika za srednju školu te aktivni sudionik na kongresima i stručnim skupovima. Članica je Hrvatske udruge medicinskih sestara i Hrvatske udruge medicinskih sestara/tehničara i drugih radnika u zdravstvu Domovinskog rata. Polaznica je poslijediplomskog doktorskog studija povijesti na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu.

TOMISLAV KOVAČIĆ, mag. ing. logist., brigadir Hrvatske vojske
Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman“

BLJESKOVI OLUJE: OSNOVNE ZNAČAJKE OPERATIVNOG DIZAJNA OPERACIJE OLUJA

Tema izlaganja su ključne doktrinarne postavke i dizajn (konceptualno planiranje) operacije Oluja, prvobitno planirane kao nekoliko operacija ratnim planom i direktivama pod nazivima Bljesak. Izlagač bi iznio osnovne elemente operativnog dizajna (ciljeva, težišta, odlučujuće točke, glavne napore), sustav zapovijedanja HV-om, primijenjenu doktrinu i razloge potpunog raspada Srpske Vojske Krajine. Operacijom Bljesak-1 pokrenuti su nezaustavljivi procesi i u pripremama Hrvatske vojske za konačnu pobjedu, ali i očajnički pokušaji srpske vojske za produženje agonije u njezinom predstojećem, taktički, operativno i strateški potpuno izvjesnom uništenju.

TOMISLAV KOVAČIĆ rođen je 1973. u Kotor Varošu u Bosni i Hercegovini. U Domovinski rat se uključio kao vojnik-gardist u 1. „A“ brigadi Zbora narodne garde (kasnije 1. gardijska brigada Tigrovi) u čijem sastavu je sudjelovao u operacijama oslobađanja Dubrovačkog zaleđa, u operaciji Maslenica na Velebitskom bojištu, u operaciji Bljesak-1 u zapadnoj Slavoniji, u operaciji Skok-2 na Sator planini, u operaciji Oluja od Like, preko Korduna do Banovine, u operaciji Una na desantnom mjestu prijelaza Dvor, te u operativnom planiranju za vojnu operaciju Dunav u Nemetinu i Osijeku.

Tijekom više od tri desetljeća vojne karijere služio je na brojnim zapovjednim, stožernim, glavnostožernim i nastavničkim dužnostima. Temeljnu časničku izobrazbu za zapovjednika voda i satnije pješništva završio je na Hrvatskom vojnom učilištu u Zagrebu. Zapovjedno-stožernu školu Kopnene vojske Sjedinjenih Američkih Država završio je u Fort Leavenworthu, Kansas, 2001./2002. godine, a Ratnu školu „Ban Josip Jelačić“ u Zagrebu 2016./2017. godine. U misiji ISAF-a u Afganistanu sudjelovao je 2010./2011. na dužnosti planera budućih operacija u sastavu Združenog zapovjedništva ISAF-a (ISAF Joint Command) u Kabulu. U misiji na Kosovu sudjelovao je 2018./2020. na dužnosti savjetnika za razvoj doktrine u NATO-vom timu za savjetovanje i vezu. U čin brigadira pješništva promaknut je 2018. Nositelj je medalja Bljesak, Ljeto-95 i Oluja te medalja NATO Non-Article 5 medal for ISAF i NATO Non-Article 5 medal for the Balkans. Odlikovan je Spomenicom Domovinskog rata, Spomenicom domovinske zahvalnosti za pet godina časne i uzorne službe, Redom hrvatskog pletera i Redom hrvatskog trolista. Objavio je nekoliko znanstvenih i stručnih radova iz područja vojne znanosti i umijeća. Na dužnosti je nastavnika strategije na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“ u Zagrebu od 2020.

prof. dr. sc. RENATO MATIĆ

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za sociologiju

OSLOBODILAČKE AKCIJE BLJESAK I OLUJA – OBAVJEŠTAJNA PRIPREMA

Obavještajna priprema vojnih operacija nadilazi tehničke i vojne okvire – ona je duboko ukorijenjena u društvenu dinamiku, percepciju i značenje koje ljudi pridaju informacijama. Ovdje će biti riječ o Obavještajnoj priprema vojnih operacija u Domovinskom ratu, s naglaskom na oslobodilačke akcija Bljesak i Oluja. Naglasak je na osnovna područja djelovanja: taktičke dezinformacije (korištenje lažnih signala, dokumenata i pokreta za zavaravanje), psihopolitički utjecaj (ciljana komunikacija s ciljem demoralizacije i destabilizacije protivnika), podrivanje komunikacijskih i logističkih lanaca (zbunjivanje i izolacija putem manipulacije zapovjednim strukturama), humanitarni i etički apel (komunikacija usmjerena prema očuvanju života civila) te dokumentarna komponenta (bilježenje etičkog djelovanja i očuvanja kolektivnog pamćenja). Promišljajući kroz sociološku prizmu, izlaganje istražuje kako se informacije – u kontekstu rata i krize – oblikuju, šire, tumače i koriste u svrhu kontrole, otpora ili preživljavanja. Time se otvara prostor za interdisciplinarni dijalog između sociologije i drugih društvenih znanosti, s ciljem razumijevanja društvene funkcije obavještajnih strategija u kontekstu vojnih i sigurnosnih aktivnosti.

RENATO MATIĆ rođen je u Vinkovcima 11. ožujka 1963. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu je 1988. diplomirao, 1994. magistrirao i 2001. doktorirao sociologiju. Magistrirao je na poslijediplomskom studiju Socijalna ekologija s temom Normativni okvir zaštite okoliša u Republici Hrvatskoj – sociološki pristup, a doktorirao s temom Neke vrijednosne odrednice devijantnog ponašanja u hrvatskom društvu. Područja znanstveno istraživačkog i nastavničkog djelovanja su mu uz opću sociologiju, sociologija kriminala i društvene devijantnosti, problemi nasilja i korupcije, te društveni uzroci predrasuda i diskriminacije s naglaskom na devijantne pojave i probleme hrvatskog društva u razdoblju tranzicije. Od 1989. do 1994. bio je zaposlen u MUP-u Republike Hrvatske. Od 1994. do 2007. nastavnik je na Fakultetu kriminalističkih znanosti (kasnije Visokoj policijskoj školi) u Zagrebu. Na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu zaposlen je od 2007. Član je Hrvatskog sociološkog društva, Strukovne udruge kriminalista, Kluba studenata George C. Marshall Center for International and Security Studies, te član predsjedništva karate kluba Tempo u Zagrebu. Sudionik je Domovinskog rata i nositelj Spomenice.

IVONA NEMETH NOVAK, univ. spec. pol.

Fakultet političkih znanosti

Doktorski studij politologije, smjer Međunarodni odnosi

U IŠČEKIVANJU BLJESKA I OLUJE: SRPSKI MEDIJI IZMEĐU PROPAGANDE I REALNOSTI

Ovo izlaganje analizira način na koji su srpski mediji izvještavali o događajima nekoliko mjeseci prije i uoči samih vojno-redarstvenih operacija Bljesak i Oluja u kolovozu 1995. godine. Fokus istraživanja je na političkoj, međunarodnoj i vojnoj dimenziji medijskog diskursa, pri čemu se posebna pažnja posvećuje narativima koji su oblikovali percepciju nadolazećih vojnih akcija Hrvatske vojske u tadašnjoj Saveznoj Republici Jugoslaviji i među političkim elitama tzv. Republike Srpske Krajine.

Rad se bavi ključnim temama kao što je politički okvir izvještavanja, uključujući retoriku tadašnjih srpskih vlasti, dominaciju ratnohuškačke propagande i izostanak glasova koji bi poticali na smirivanje sukoba. Analizira se i odnos srpskih medija prema međunarodnim akterima, posebice ulozi Zapada, Ujedinjenih naroda i susjednih država u rješavanju krize, s naglaskom na narative o “izdajni” ili “zavjeri” protiv srpskog naroda. Izlaganje obuhvaća i izvještavanje o pregovorima uoči spomenutih operacija te način na koji su srpski mediji (dez)informirali javnost o kapacitetima vlastitih snaga i potencijalnim ishodima sukoba na području tzv. Republike Srpske Krajine.

Analizom arhivskih novinskih članaka, televizijskih izvještaja i drugih dostupnih izvora rekonstruirat će se informativni pejzaž koji je prethodio operacijama Bljesak i Oluja te dati doprinos razumijevanju uloge medija u oblikovanju javne percepcije i političkih odluka u ratnim okolnostima.

IVONA NEMETH NOVAK stručnjakinja je za razvoj civilnog društva, prava nacionalnih manjina i strateško planiranje javnih politika. Trenutačno radi kao viša savjetnica za razvoj civilnog društva i nacionalne manjine u Sisačko-moslavačkoj županiji, gdje sudjeluje u izradi strategija, programa i projekata te pruža stručnu podršku vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina. Prije toga, bila je voditeljica Odsjeka za poslove župana, gdje je koordinirala upravna tijela županije te nadzirala provedbu Zakona o pravu na pristup informacijama. Profesionalnu karijeru započela je kao novinarka i urednica na Hrvatskoj radioteleviziji i OTV-u Zagreb, a kasnije je bila i ravnateljica Doma kulture Kristalna kocka vedrine u Sisku. Magistrirala je na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu te završila poslijediplomski specijalistički studij Vanjska politika i diplomacija. Doktorandica je na Doktorskom studiju Politologija, smjer Međunarodni odnosi, na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Aktivna je u brojnim društvenim i kulturnim inicijativama i dobitnica novinarskih nagrada „Velebitska degenija“ i „Zlatno pero“.

prof. dr. sc. DAVOR PAUKOVIĆ

Fakultet za medije i odnose s javnošću

Sveučilište u Dubrovniku

OPERACIJA OLUJA U HRVATSKIH I SRPSKIM KOMEMORATIVNIM NARATIVIMA I POLITIKAMA POVIJESTI

U radu se analiziraju komemorativne prakse i politike povijesti u Hrvatskoj i Srbiji vezano za hrvatsku vojnu operaciju Oluja iz 1995. godine. Nema sumnje da su glavni problemi u odnosima između dvije države i dva naroda suočavanje s traumatičnim iskustvima iz 20. stoljeća. To se u najvećoj mjeri odnosi na interpretaciju sukoba iz devedesetih godina, odnosno raspada Jugoslavije. Operacija Oluja u hrvatskoj kulturi sjećanja predstavlja glavnu i završnu epizodu u obrambenom i pobjedničkom Domovinskom ratu. U suprotnosti (i odnosu) s pričom o viktimizaciji o padu Vukovara, operacija Oluja u Hrvatskoj postala je kamen temeljac pobjedničkog narativa o Domovinskom ratu. Operacija Oluja u srpskom diskursu od početka je potpuno drugačije tumačena, prije svega kao smišljeni zločin i etničko čišćenje srpskog stanovništva. Od uspona populističke i nacionalističke politike Aleksandra Vučića Oluja postaje vrlo važan simbol viktimizacije Srba, a narativ o ratovima iz devedesetih značajno se mijenja – odgovornost Srbije i srpskog nacionalizma za ratove iz devedesetih se minimalizira ili se uopće ne spominje, a fokus je isključivo na srpskim žrtvama. Korištenjem analize okvira (frame analysis) izdvojiti će se glavni okviri i narativ u politikama povijesti i komemorativnim praksama u Hrvatskoj i Srbiji.

DAVOR PAUKOVIĆ povjesničar, redoviti je profesor na Fakultetu za medije i odnose s javnošću Sveučilišta u Dubrovniku. Predaje različite kolegije iz suvremene svjetske i hrvatske povijesti i povijesti političkih ideja i ideologija. Bavi se različitim temama iz suvremene povijesti, prije svega razdobljem raspada Jugoslavije i političke tranzicije, kolektivnim sjećanjem i hrvatsko-srpskim odnosima. Glavni je urednik znanstvenog časopisa *Suvremeni Mediteran*. U posljednjoj knjizi, *Što s komunizmom? Politike povijesti i kultura sjećanja na komunističke zločine u Europskoj uniji i Hrvatskoj* (2024) analizira kolektivno sjećanje na komunističke zločine na razini Europske unije i Hrvatske.

mr. sc. VEDRAN PETROVIĆ

Doktorski studij povijesti, Fakultet hrvatskih studija

MEDIJSKA I POLITIČKA PERCEPCIJA OPERACIJA „BLJESAK” I „OLUJA” U HRVATSKOJ I SVIJETU

Operacije „Bljesak“ i „Oluja“ odigrale su ključnu ulogu u završetku rata, omogućivši Hrvatskoj povratak okupiranih teritorija i značajno pridonoseći njezinoj teritorijalnoj cjelovitosti. U Hrvatskoj su ove operacije prepoznate kao herojski čin obrane domovine, simbol otpora i borbe za slobodu, no međunarodna zajednica imala je različite stavove. Medijska percepcija ovih operacija u svijetu često je bila opterećena različitim političkim i ideološkim pogledima. U nekim državama i međunarodnim organizacijama, poput UN-a i EU, operacije „Bljesak“ i „Oluja“ bile su predmet kritika zbog navodnih kršenja ljudskih prava, uključujući optužbe za zločine protiv civila i protjerivanje Srba s teritorija. Takve interpretacije bile su često vođene političkim interesima, ali i povijesnim predrasudama prema Hrvatskoj, čiji su politički i vojni lideri bili ustrajni u predstavljanju ovih operacija kao nužnih za obranu nacionalne sigurnosti. S druge strane, u Hrvatskoj su političke stranke, mediji i društvo u cjelini naglašavali pozitivan aspekt operacija, ističući važnost tih vojnih akcija za konačnu pobjedu u Domovinskom ratu i obnovu suvereniteta. Zanimljivo je da je u pogledu međunarodnih odnosa, percepcija tih operacija varirala s obzirom na različite političke interese i saveze, što je dodatno kompliciralo razumijevanje stvarnog značaja tih vojnih akcija. Ovo izlaganje će ukazati na ključne dimenzije političke interpretacije ratnih zbivanja, kako u Hrvatskoj, tako i u međunarodnim okvirima, te kako su različiti mediji oblikovali javno mnijenje u odnosu na te događaje. Posebna pažnja posvetit će se ulozi medija u oblikovanju percepcije rata i načinima na koje politički akteri koriste ove događaje u svojoj unutarnjoj i vanjskoj politici. Na taj način, izlaganje će doprinijeti dubljem razumijevanju kompleksnosti političkih i medijskih narativa u pogledu Domovinskog rata, s posebnim naglaskom na operacije „Bljesak“ i „Oluja“, te će istovremeno pridonositi očuvanju kulture sjećanja na Domovinski rat i promicanju njegovih vrijednosti.

VEDRAN PETROVIĆ rođen je 7. siječnja 1980. u Tuzli. Oženjen je i otac dvoje djece. Trenutno živi i radi u Tuzli. Potomak je folksdojčera iz Brčkog, a obitelj je tijekom Drugog svjetskog rata pretrpjela velike gubitke jer je 34 člana njegove obitelji, uključujući cijele obitelji Dominika i Klejnera, stradalo kao posljedica terora komunističkih vlasti u Brčkom. Osnovnu i srednju školu završio je u Živinicama, a zvanje profesora povijesti stekao je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Tuzli, Bosna i Hercegovina, na Odsjeku za povijest. Tema njegovog diplomskog rada bila je *Dinastija Plantagenet*.

Nakon toga, magistrirao je na Europskom univerzitetu u Brčko distriktu, na Pedagoškom fakultetu, s temom *Strossmayerovo shvaćanje Bosne i Hercegovine*. Bavi se temom Drugog svjetskog rata i porača više od 11 godina. Trenutno je doktorand na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, na Odsjeku za povijest, gdje nastavlja svoje akademske studije. Predsjednik je Udruge „Udruga za istraživanje komunističkih zločina“ i jedan od osnivača Hrvatske međunarodne mreže za istraživanje komunističkih zločina i sjećanja. Također, osnivač je, inicijator i glavni urednik povijesno-obrazovnog portala Komunistički zločini.

VLADO RADOTOVIĆ, dipl. informatičar

Umirovljeni časnik Hrvatske vojske

15. POTRBR KRIŽEVCI U VOJNO-REDARSTVENOJ OPERACIJI „BLJESAK“

Za provedbu operacije Bljesak hrvatske se snage grupiraju na nekoliko smjerova: smjer Istok (Nova Gradiška – Okučani), smjer Zapad (Novska – Okučani), smjer Sjever (Pakrac – Biješe Stijene) i smjer (Novska – Jasenovac). Na temelju zapovijedi načelnika GS OS RH generala zbora Janka Bobetka, klasa: 80-01/95-02/08, ur. br: 512-06-05/01-95-36/14, od 3. veljače 1995., divizijun pojačava ZP Bjelovar sa zadaćom biti spreman za prepodređivanje do 6 sati. U večernjim satima 30. travnja 1995. godine na IZM (izdvojeno zapovjedno mjesto) u Novoj Gradiški postrojba dobiva bojnu uzbunu. Signal za bojnu uzbunu prenosi se zapovjedništvu divizijuna koji se nalazi u Križevcima u stanju pripravnosti. Divizijun dobiva zadaću da izvrši hodnju i zaposjedne položaje do 05.00 sati 1. svibnja 1995., kada počinje operacija Bljesak. U operaciji divizijun djeluje na smjeru Istok (Nova Gradiška – Okučani) sa zadaćom uništavanja neprijateljskih otpornih točaka i pružanja PO potpore postrojbama na smjeru napada. Za provedbu operacije divizijun je osim djelatne jezgre većinom popunjen ročnim vojnicima te u manjoj mjeri pričuvnicima na nedostajućim ključnim mjestima (vozači). Dana 30. travnja 1995. te u noći na 1. svibnja 1995. divizijun vrši razmještaj u područje operacije. Po dolasku, iz hodnje zaposjeda očekujuće područje u šumi Visoka Greda, odakle uvodi dijelove postrojba na smjeru napada.

- 1. PO topnička bitnica 100 mm zaposjeda

OP (očekujuće područje) u Prvci sa zadaćom biti u pripravnosti za posjedanje PP (paljbena položaj) u Poljanama i pružanje potpore 5. gbr u napadu, odnosno sprječavanje protivničkoga protunapada.

- 2. PO topnička bitnica 100 mm zaposjeda

OP u šumi Ražljevi te zaposjeda PP u Goricama, odakle paljbena djeluje po neprijateljskim otpornim točkama, pružajući potporu u napadu 5. gbr.

- Vod POLK raketne PO bitnice zaposjeda
- PP na nadvožnjaku Velika Greda

Nakon uspjeha naših snaga na svim dijelovima bojišta te povlačenja razbijenih neprijateljskih snaga preko državne granice u Staroj Gradiški u BiH 2. POTrd već u večernjim satima nastavlja s izvršenjem druge etape zadaće: izbijanje na granicu, posjedanje i obrana državne granice u Staroj Gradiški. Namjenski organiziranim snagama vrši hodnju do Novoga Varoša, odakle se provodi izviđanje područja razmještaja na državnoj granici. U ranim jutarnjim satima 2. svibnja dijelovi postrojbe uvode se u Staru Gradišku te se utvrđuju na državnoj granici, zapadno od mosta.

Vojno-redarstvena operacija Bljesak prethodila je operaciji Oluja, koja je uslijedila nakon tri mjeseca, čime je Hrvatska pokazala odlučnost da uspostavi državno-pravni poredak na cijelome svojem području. Pouke koje su za obje strane proizlazile iz Bljeska, bile su jasne. Hrvatska je vojska postala snaga za koju SVK više nije ravnopravan protivnik; znatno bolje naoružana i opremljena nego prije, sada je bila u stanju razbiti pobunu, a postalo je isto tako očito da je hrvatska strana odlučila da se problem u cjelini riješi vojnim sredstvima te da nema smetnji da se to dogodi vrlo brzo, čim se pokaže povoljna prilika. U srpnju područje odgovornosti 2. POTrd preuzima 121. dp Nova Gradiška, a postrojba se vraća u Križevce. Za ostvarene rezultate u operaciji Bljesak 2. POTrd pohvalio je Načelnik GS OS RH general Zvonimir Červenko te zapovjednik ZP Bjelovar general Luka Džanko.

VLADO RADOTOVIĆ rođen je 1969. u Novim Bošnjanima kraj Križevaca. Od 1991. do 2008. časnik je u oružanim snagama Republike Hrvatske (Ministarstvo obrane Republike Hrvatske), pripadnik 15. protuoklopne topničko-raketne brigade. Godine 1997. u Varaždinu je diplomirao na Fakultetu organizacije i informatike, a 2010. uspješno je završio Cisco mrežnu akademiju na Sveučilištu Algebra. Od 2021. član je odbora Gradskog vijeća za branitelje u Križevcima te je od 2015. tajnik Zajednice branitelja HDZ-a Gojko Šušak Koprivničko-križevačke županije. Grafički je urednik monografije *Križevačke ratne postrojbe u Domovinskom ratu 1991. – 1995.* (2011.) te fotomonografije *3. bojne 117. brigade "R" Koprivničko križevačke Križevci* (2022.). Nositelj je Spomenice Domovinskog rata 1991.-1992., *Spomenice Domovinske zahvalnosti za 5 godina službe u Oružanim snagama RH*, medalja VRO „Bljesak” i „Oluja” i *Redom hrvatskog trolista*.

BRUNO RUKAVINA, spec. pol.

Integra d.o.o

Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu

RUSKA FEDERACIJA I VRO „BLJESAK” I „OLUJA”

Izlaganje istražuje poziciju Ruske Federacije 1995. godine i njenu ocjenu kao dijela međunarodne zajednice na provedbu VRO „Bljesak” i „Oluja”. Postavlja se hipoteza u izlaganju kako je Ruska Federacija, koja je i ranije pomagala Republici Hrvatskoj u prvim danima obrane Domovine, jedna od rijetkih država u svijetu koja je u to vrijeme razumjela Hrvatsku jer se isto kao i Republika Hrvatska borila protiv svojih separatističkih pokreta u Čečeniji, jedino što, za razliku od Republike Hrvatske, Rusija nije bila izložena vanjskoj agresiji, međutim imala je velike izazove asimetrične sigurnosti u vidu terorizma.

Izlaganje je podijeljeno u tri dijela. Prvi teorijski dio istražuje VRO „Bljesak” i „Oluju” u dominantnim teorijama međunarodnih odnosa: liberalizam, realizam i konstruktivizam. Drugi dio rada analizira poziciju Ruske Federacije nakon 1991. godine i njenu ulogu u Domovinskom ratu do 1995. godine. Treći, posljednji dio izlaganja istražuje ulogu Ruske Federacije u VRO „Bljesak” i „Oluji” te diplomatskim aktivnostima koje su im prethodile. Prilikom izrade izlaganja, autor će koristiti primarnu (povijesne izvore) i sekundarnu literaturu (knjige i znanstvene radove) koji su dostupni na hrvatskom, ruskom i engleskom jeziku.

BRUNO RUKAVINA (spec. pol.) diplomirao je politologiju na Fakultetu političkih znanosti na Sveučilištu u Zagrebu. Kao student generacije iza sebe ima četiri dekanove i rektorovu nagradu. Na Fakultetu je bio demonstrator na Odjelu za međunarodne odnose i sigurnosne studije i Jean Monet katedri za Europske studije. Na diplomskom studiju politologije specijalizirao se za vanjsku politiku i položaj Ruske Federacije u međunarodnim odnosima te odnosima s NATO savezom. Radio je kao voditelj ureda Hrvatskog društva lobista, stažirao je u Europskom parlamentu u Bruxellesu i Predstavništvu Europske komisije. Trenutačno radi kao analitičar/konzultant za EU projekte u privatnom sektoru. Godine 2024. završio je poslijediplomski specijalistički studij vanjska politika i diplomacija na Sveučilištu u Zagrebu obranivši disertaciju na temu *Vanjske politike Ruske Federacije i sukoba u istočnoj Ukrajini*. Student je doktorskog studija (smjer: međunarodni odnosi) gdje nastavlja istraživati vanjskopolitičke i sigurnosne aspekte Ruske Federacije i šireg post-sovjetskog prostora.

dr. sc. MARIN SABOLOVIĆ

Osnovna škola Garešnica, Galerija „Barutana 1991.“

dr. sc. SLAVEN ZDILAR, general-bojnik

Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman“

UPOTREBA SPECIJALNIH JEDINICA POLICIJE MUP-A RH NA KRŠKOM PODRUČJU OD 1992. DO 1995. GODINE

Obrambeni Domovinski rat primorao je upotrebu hrvatskih oružanih formacija na geografski vrlo zahtjevnim bojišnicama. Jedno od najzahtjevnijih bojišnica svakako je prostor Velebita, kao ključne odrednice za nadzor komunikacije između kontinentalnog i primorskog dijela Hrvatske. Iako je neuspjeh napadajne operacije združenih agresorskih snaga 1991. godine predvođenih Jugoslavenskom narodnom armijom i njenim povlačenjem iz Hrvatske utjecao na stabilizaciju bojišnice, okupacija šireg područja Like te zadarskog zaleđa uključujući i Maslenički most, Novljansko ždrilo, Novigradsko i Karinsko more strateški je nepovoljno utjecala na nadzor komunikacijskih pravaca. Zbog geografski izrazito zahtjevnog prostora Velebita, koji je uvjetovao upotrebu manjih, dobro obučanih grupa oružanih formacija, zadaća nadzora nad Velebitom dana je Sektoru specijalne policije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske s ciljem zauzimanja strateških položaja na Velebitu, utvrđivanjem položaja, provlačenjem sustava veza, gradnje priručnih objekata za dulji boravak snaga na prostoru s izrazitom energijom reljefa i vrlo specifičnim klimatskim uvjetima. Cilj izlaganja je, kroz upotrebu specijalnih jedinica policije u taktičkim zadaćama, u napadajnim taktičkim operacijama i na koncu u vojno-redarstvenoj operaciji „Oluja“, ukazati na strateški značaj Velebita i specifičnosti ratovanja na kršu.

DR. SC. MARIN SABOLOVIĆ rođen je 1989. u Zagrebu. Osnovnu i srednju školu završio je u Bjelovaru. Diplomirao je 2014. na Odjelu za geografiju Sveučilišta u Zadru. Doktorirao je 2022. na Sveučilištu u Zadru s temom Taktička operacija „Miljevci“ – vojno-geografska analiza. Autor je dvije znanstvene monografije Oporoslavlje hrvatskih oružanih formacija 1990.-1996. i Specijalna jedinica Policijske uprave Bjelovar „Omega“ u Domovinskom ratu. Urednik je četiri zbornika radova sa znanstveno-stručnih skupova Semiologija obrambenoga Domovinskog rata, Vojno-geografski aspekti obrambenoga Domovinskog rata, Simbol, identitet i Domovinski rat i Hrvatska - put prema teritorijalnoj cjelovitosti održanih na Sveučilištu u Zadru, Sveučilištu u Zagrebu i Sveučilištu u Splitu. Autor je trinaest znanstvenih radova i više desetaka stručnih i publicističkih radova u polju Domovinskog rata.

GENERAL-BOJNIK DR. SC. SLAVEN ZDILAR rođen je u Imotskom 30. listopada 1965. Poslijediplomski studij završio je 1999., Ratnu školu “Ban Josip Jelačić” završio je 2001., a doktorirao je na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2007. Tijekom Domovinskoga rata obnašao je odgovorne zapovjedne dužnosti u postrojbama i zapovjedništvima Hrvatske vojske: zapovjednik bojne, brigade, operativne grupe tijekom operacija “Ljeto 95”. i “Oluja”. Obnašao je brojne visoke vojne dužnosti: načelnik Odjela pješništva, Odjela za združenu doktrinu GS OSRH, zapovjednik ZSS “Blago Zadro”, načelnik Službe za razvoj, opremanje i modernizaciju MORH, načelnik stožera Zapovjedništva HKOV-a, zapovjednik Ratne škole “Ban Josip Jelačić”, glavni inspektor obrane, zamjenik direktora RACVIAC SE EUROPE – Center for Security. Od rujna 2023. obnaša dužnost zapovjednika Hrvatskog vojnog učilišta „Dr. Franjo Tuđman“.

mr. sc. ANTE SAMARDŽIĆ

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske

GENERAL JANKO BOBETKO U VOJNO-REDARSTVENOJ OPERACIJI „BLJESAK”

Obavljanje visokih dužnosti u obrambenom sustavu RH, kao i zapovijedanje oružanim snagama, u važnim trenucima Domovinskog rata nalaže znanstvenu analizu djelovanja istaknutih visokih časnika Hrvatske vojske. Jedan od njih je nesumnjivo general Janko Bobetko. Tijekom Domovinskog rata Janko Bobetko je obnašao više različitih visokih vojnih dužnosti. U srpnju 1991. imenovan je zapovjednikom kriznog stožera za Banovinsko-kordunsko područje. U siječnju 1992. Odlukom predsjednika RH imenovan je glavnim savjetnikom za borbenu upotrebu, obuku i školstvo HV, a u travnju 1992. imenovan je zapovjednikom svih postrojbi HV na Južnom bojištu. U studenom 1992. imenovan je načelnikom Glavnog stožera HV. Tijekom 1994. i 1995. godine, u GS HV pod izravnim vođenjem stožernog generala Janka Bobetka izgrađivana su temeljna doktrinarna stajališta o uporabi HV u borbenim operacijama. Provjera tih doktrinarnih postavki provedena je u operaciji „Bljesak” početkom svibnja 1995. godine. Pod njegovim vodstvom i zapovijedanjem izvršene su sve zadaće vezane za planiranje, pripremu i provedbu vojno-redarstvene operacije „Bljesak”. Bobetku su izravno bila podređena sva zapovjedništva i postrojbe Hrvatske vojske te Specijalne postrojbe MUP-a RH koje su sudjelovale u pripremi i provedbi VRO „Bljesak”. Cilj i tema izlaganja su izložiti ulogu generala Janka Bobetka u planiranju, pripremi i provedbi vojno-redarstvene operacije „Bljesak”. Obnašanjem ovih vojnih dužnosti Bobetko je dao značajan doprinos najprije obrani, a potom i oslobađanju okupiranih dijelova Hrvatske. Za njegov udjel u obrani RH odlikovan je najvišim vojnim odličjima Republike Hrvatske.

ANTE SAMARDŽIĆ rođen je u Sinju 1968. Dragovoljac je Domovinskog rata. Zaposlen je na Hrvatskom vojnom učilištu “Dr. Franjo Tuđman” kao nastavnik vojne povijesti. Završio je Zapovjedno stožernu školu na Hrvatskom vojnom učilištu “Dr. Franjo Tuđman”. Godine 2018. izabran je u naslovno nastavno zvanje predavača. Akademski stupanj magistra znanosti iz povijesti stekao je 2009. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu obranom znanstvenog magistarskog rada pod naslovom *Uloga Konstantina Vojnovića u Hrvatskom narodnom preporodu u Dalmaciji od 1858. do 1874. godine*. Na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu 2017. uspješno je položio licencijatski ispit i obranio licencijatski rad pod naslovom *Uloga Konstantinu Vojnovića u javnom životu Banske Hrvatske (1874.-1892.)* te tako stekao licencijat iz teologije. Doktorand je na poslijediplomskom sveučilišnom doktorskom studiju Povijest teologije i kršćanskih institucija na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu i Poslijediplomskog doktorskog studija povijesti na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu.

ŽELJKO SKLEPIĆ, dipl. ing., pukovnik u miru

Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman“ (do umirovljenja)

ZASTOJ U IZVOĐENJU OPERACIJE „OLUJA” NA ISTOČNOM ULAZU U PETRINJU 4. I 5. KOLOVOZA 1995. GODINE

U ovom izlaganju bit će prikazana direktiva za napad načelnika Glavnog stožera Hrvatske vojske „Oluja - 1” i njeni ciljevi te zadaće Zbornog područja Zagreb u provođenju iste. Isto tako, spomenute će biti okolnosti koje su krajem srpnja 1995. godine dovele do izmjene plana oslobađanja okupiranih područja Republike Hrvatske, kao i refleksija tih izmjena na provođenje napadne operacije na području Petrinje.

Tijekom izvođenja operacije „Oluja” na istočnom ulazu u Petrinju 4. i 5. kolovoza 1995. godine dogodio se zastoj koji ima više uzroka:

- izostanak uporabe postrojbe specijalne policije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, zbog čega nije otvorena sjeverna petrinjska bojišnica;
- rana pogibija zapovjednika postrojbi koje su izvodile napad (zapovjednik satnije 12. domobranske pukovnije Petrinja, zapovjednik 2. bojne 2. gardijske brigade HV „Gromovi” i zapovjednik 57. brigade HV „Marijan Celjak”) negativno se odrazila na moral te dovela do konfuzije;
- protivnik je izvođenjem obrane kanalizirao napredovanje TG 1 na svoje najjače obrambene položaje i najkvalitetniju postrojbu;
- hrvatske oklopne snage našle su se na prvoj crti bojišnice bez odgovarajuće pješačke zaštite;
- protivnik izvodi protunapad, ali je odbijen

Zastoj na istočnom ulazu u Petrinju, uz sve objektivne okolnosti, rezultat je nefleksibilnog pridržavanja prvotnog plana, dok je kasniji uspjeh rezultat pravilne uporabe raspoloživih snaga.

ŽELJKO SKLEPIĆ rođen je 1965. u Sisku od oca Ivana i majke Franke rođene Grgić, diplomirani inženjer, pukovnik u miru, oženjen Marinom rođenom Turek, otac dvoje odrasle djece Josipe i Ivana. U obranu suvereniteta Republike Hrvatske stupio je 16. listopada 1990. kao jedan od organizatora i zapovjednika Dragovoljačkog naoružanog odreda Hrvatske demokratske zajednice Sisak. Bio je član prvog zapovjedništva 57. samostalnog bataljuna Zbora narodne garde Sisak, na dužnosti referenta za obavještajne poslove. Od formiranja Hrvatske vojske bio je pripadnik Zapovjedništva za Sisak i Baniju na dužnosti načelnika sigurnosti. Jedan je od organizatora Sigurnosno informativne službe Ministarstva obrane Republike Hrvatske na dužnosti načelnika Centra SIS Sisak. Poslije Domovinskog rata obnašao je niz visokih dužnosti u vojnom sigurnosno-obavještajnom sustavu. Vojnu karijeru završio je krajem 2021. na dužnosti nastavnika Katedre strategije Hrvatskog vojnog učilišta “Dr. Franjo Tuđman”.

JOSIP SMERNIĆ, univ. mag. hist. et educ. hist.

Gradski muzej Sisak

DABAR U OLUJI

Zauzimanjem vojarne Barutana te zauzimanjem opreme koja se nalazila u njoj, stvara se temelj za osnivanje 36. samostalne inženjerijsko pontonirske bojne Dabar. Bojna se sastojala od pontonirske satnije, inženjerijske satnije, pionirske satnije, izviđačkog voda, logističkog voda te Samostalnog voda prioritetnog prevoženja čamcima i ronioca koji je bio sastavljen od članova ronilačkog kluba Sisak. Pontoniri su bili zaduženi za mostove, inženjeri za ceste, a pioniri su bili zaduženi za zadaće razminiranja prostora. Jedna od prvih akcija bilo je slaganje pontonskog mosta u Letovaniću koji je do samog kraja rata bio jedan od najvažnijih pravaca prelaska rijeke Kupe. Za vrijeme vojno-redarstvene operacije Bljesak 36. samostalna inženjerijsko pontonirska bojna Dabar nije imala aktivnih djelovanja. U vojno-redarstvenoj operaciji oluja Dabrovi su djelovali u različitim zadaćama koje su uključivale osiguravanje mosta u Letovaniću, utvrđivanje topničkih položaja, pripremu za razminiranje te razminiranje teritorija. Dabrovi su prostorno sudjelovali u zadaćama od Zagreba (Kerestinec, Velika Buna, Duboki Jarak) do Sunje i Dubice gdje su bili pridruženi drugim brigadama u djelovanju. Najudaljeniji prostor na kojem su dobili zadatak je zona Gospić. Bojna Dabar bila je jedina bojna iz Siska koja je u vojno redarstvenoj operaciji Oluja djelovala van područja Siska. Završetak VRO Oluja nije bio završetak djelovanja bojne Dabrovi koja je dobila zadatke razminiranja i sanacije terena nakon završetka same operacije.

JOSIP SMERNIĆ rođen je 10. kolovoza 1993. u Sisku. Osnovnu školu završio je u Topolovcu, a jezičnu gimnaziju u Sisku te 2012. upisuje preddiplomski studij povijesti na Hrvatskom katoličkom sveučilištu. Preddiplomski studij završava 2015. te je iste godine upisao diplomski studij povijesti na smjeru Antika i srednji vijek na istom fakultetu koji završava 2018. Tema diplomskog rada mu je bila *Povijesni razvoj tvrdoga grada i posjeda Zrin u razvijenom i kasnom srednjem vijeku*. Nakon studija zapošljava se kao pripravnik u Gradskom muzeju Sisak na radnom mjestu kustos pripravnik. Od rujna 2024. stalno je zaposlen kao kustos kulturno-povijesnog odijela u Gradskom muzeju Sisak.

doc. dr. sc. VLATKO SMILJANIĆ

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za kroatologiju, Odsjek za povijest

CRKVENI ŽIVOT NAKON OSLOBOĐENJA BANOVINI 1995. GODINE

Vojno-redarstvenim operacijama „Bljesak” i „Oluja” 1995. godine oslobođena su brojna okupirana područja Republike Hrvatske, među kojima i Banovina, područje iznimne povijesne, kulturne i vjerske važnosti. Povratkom stanovništva na ognjišta započeo je i proces obnove crkvenoga života koji je tijekom rata pretrpio ozbiljna razaranja i institucionalne prekide. Izlaganje se temelji na arhivskim dokumentima, periodičkim publikacijama, izvješćima župa, svjedočanstvima vjernika i svećenika te dostupnoj literaturi, a donosi prikaz ključnih procesa duhovne, pastoralne i materijalne obnove Katoličke Crkve na području Banovine. Poseban je naglasak stavljen na ulogu svećenika u zajednici, obnovu sakralne baštine i povratak liturgijskoga života, ali i na izazove s kojima su se vjerske zajednice suočavale u poratnom razdoblju, poput depopulacije, socijalnih teškoća i potrebe za međureligijskim dijalogom. Istraživanje također ukazuje na širu društvenu i simboličku ulogu Crkve u procesu ozdravljenja zajednice, izgradnje povjerenja i reafirmacije nacionalnoga identiteta u godinama koje su uslijedile nakon oslobođenja. Time se doprinosi razumijevanju duhovne dimenzije poslijeratne obnove i složenih društvenih procesa na prostoru Sisačko-moslavačke županije.

VLATKO SMILJANIĆ autor je dvije i suautor jedne knjige, kao i više uredničkih knjiga i zbornika radova sa znanstvenom tematikom u području kroatologije i povijesti. Također, učestalo doprinosi znanstvenim i stručnim radovima s povijesnim i kroatološkim temama. Akademsko zvanje doktora znanosti stekao je 2023. obranivši doktorski rad *Život i djela Mirka Danijela Bogdanića od 1760. do 1802. godine* pod mentorstvom akademika Stjepana Čosića s najvišom ocjenom (*summa cum laude*). Od 2020. do 2024. radio je kao stručni suradnik povijesne struke u Znanstvenom zavodu, nakon čega je 15. travnja 2024. zaposlen na znanstveno-nastavno radno mjesto docenta na Odsjeku za kroatologiju Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Glavni je urednik znanstvenog časopisa *Kroatologija* od 28. studenog 2024. Od 9. srpnja do 31. listopada 2024. vršio je dužnost pomoćnika rektora i o. d. dekana za resor poslovanja, a od 1. studenog 2024. odlukom Fakultetskog vijeća imenovan je obnašateljem dužnosti prodekana za poslovanje Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu.

ZVONIMIR SMILJANIĆ, univ. mag. hist.

Doktorski studij povijesti Fakultet hrvatskih studija

ULOGA I DJELOVANJE MLADENA MARKAČA U „OLUJI“ PREMA IZVORIMA HAŠKOG SUDA

Mladen Markač je kao zapovjednik Specijalne policije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske (MUP RH) sudjelovao u vojno-redarstvenoj operaciji (VRO) „Oluja“. Tom operacijom Hrvatska vojska (HV) i Specijalna policija MUP-a RH su oslobodile značajan dio okupiranog teritorija Republike Hrvatske (RH) i spriječile izvjesno stradanje bošnjačkog stanovništva na području Bihaća koje se nalazilo u okruženju srpskih snaga. Isto tako, uspješna provedba VRO „Oluja“ bila je jedan od preduvjeta za mirnu reintegraciju hrvatskog Podunavlja. Međutim, Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju (Haški sud) je za masovni samovoljni odlazak srpskog stanovništva i određene sporadične incidente tijekom i nakon provedbe VRO „Oluja“ 2004. podigao optužnicu protiv Ivana Čermaka i Mladena Markača za zločine protiv čovječnosti i kršenje zakona i običaja ratovanja. Uskoro je optužnica proširena te je 2006. spojena s onom Ante Gotovine te je tako hrvatski trojac optužen za udruženi zločinački pothvat s ciljem trajnog uklanjanja srpskog stanovništva s područja kojeg je HV oslobodio tijekom VRO „Oluja“. Prvotnom presudom iz 2011. Markač i Gotovina su osuđeni na 18, odnosno na 24 godine zatvora, dok je Čermak oslobođen. Nakon uloženih žalbi Haški sud je 2012. promijenio svoju odluku te je donesena oslobađajuća presuda za Markača i Gotovinu.

ZVONIMIR SMILJANIĆ rođen je 1. kolovoza 1998. u Zagrebu. Osnovnu školu i srednju Upravnu školu završio je u Zagrebu, a 2017. upisao je prijediplomski studij povijesti na Fakultetu hrvatskih studija. Prijediplomski studij završio je 2020. te je iste godine upisao diplomski studij povijesti. Diplomirao je na Fakultetu hrvatskih studija 2023. na temu Napad Armije BiH na HVO Konjica i Jablanice u ožujku i travnju 1993. godine. Upisao je doktorski studij povijesti 2024. na Fakultetu hrvatskih studija. Od svibnja 2025. zaposlen je u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Znanstveni interes mu je vezan uz tematiku Domovinskog rata, s naglaskom na ratna zbivanja na području Bosne i Hercegovine.

dr. sc. ĐURO ŠKVORC

15. POTRBR KRIŽEVCI U VOJNO-REDARSTVENOJ OPERACIJI OLUJA

15. POTRBR Križevci bila je podstožerna postrojba, osnovana 1. studenog 1992. godine kao djelatno-ročna brigada. S preustrojem 1. srpnja 1994. brigada je popunjena s dodatnim ljudstvom i raketnim sustavima Fagot. U Bljesku je sudjelovao 2. POTrd, a u operaciji Oluja 1. i 2. POTrd popunjeni s pripadnicima 3. POTrd-a (pričuvni). 1. POTrd davao je potporu 2. gbr i 12. domobranskoj pukovniji Petrinja, u sklopu ZZP-a Zagreb na banovinskom ratištu u okolici Petrinje. U borbenim djelovanjima ranjena su trojica pripadnika divizijuna. Izvršivši zadaću pripadnici su na dva dana upućeni na odmor u Križevce, a 12. kolovoza 1995. upućeni su na područje između Županje i Vinkovaca, gdje se od 3. kolovoza nalazio 2. POTrd u operaciji Feniks. U operaciji Oluja sudjelovao je 701 pripadnik 1. POTrd-a. Nakon povratka iz istočne Slavonije u rujnu 1995. izvršena je demobilizacija pričuvnog sastava koji je sudjelovao u operaciji Oluja.

ĐURO ŠKVORC rođen je u Ruševcu 1958. Živi u Križevcima. Osnovnu školu polazio je u Svetom Petru Čvrstecu, a srednju školu u Školskom centru Ruđer Bošković u Zagrebu. Studij povijesti i geografije završio je 1982. na Pedagoškoj akademiji u Ljubljani. Zapošljava se i do Domovinskog rata 1991. radi u osnovnim školama. Izvanredno studira povijest na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, koju završava 1992. godine. Sudjeluje kao dragovoljac u Domovinskom ratu, a 1994. zapošljava se u HV-u i radi u Križevcima i Zagrebu. Umirovljen je 2006. Poslijediplomski studij međunarodnih odnosa završava 2004. na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, a 2016. doktorira na području povijesnih znanosti u Sveučilištu u Zadru. Sudjelovao je na nekoliko znanstvenih i stručnih skupova. Bavi se istraživanjem povijesti Domovinskog rata te lokalnom i crkvenom poviješću 20. stoljeća. Autor je i suautor nekoliko knjiga i 20 znanstvenih radova. Bio je član uredništva časopisa Cris, voditelj je projekta Ministarstva branitelja „Promicanje istine o Domovinskom ratu u osnovnim i srednjim školama” u Koprivničko-križevačkoj županiji te član uredničkog vijeća časopisa Janković.

TATJANA ŠTIMAC, mag. educ. croat. et hist.

Osnovna škola Vladimira Vidrića, Kutina

Doktorski studij povijesti, Fakultet hrvatskih studija

PODRUČJE NOVSKE OD OKUPACIJE DO OPERACIJE „BLJESAK”

Grad Novska je manji grad koji se nalazi na samom istoku Sisačko-moslavačke županije, a ujedno je i najzapadniji grad Slavonije koji se dodiruje s Moslavinom. Općina Novska 1991. godine sastojala se od grada Novske i 37 okolnih naselja. Broj stanovnika cijele općine ukupno je brojao tada 24 696 stanovnika od čega je Hrvata bilo u apsolutnoj većini. Tijekom Domovinskog rata bila je dijelom zapadnoslavonskog bojišta te bi okupacija tog područja zapravo značila odsijecanje dijela Hrvatske od matice zemlje. Početkom ožujka, nakon sukoba u Pakracu započinju pripreme za obranu Novske, a prva mobilizacija ZNG-a dogodila se u svibnju 1991. kada je osnovana četa koja je dobila pravo vojno oružje i radiostanice koje su im trebale poboljšati komunikaciju. Početak otvorene agresije na područje Općine Novska dogodio se 19. kolovoza 1991. kada su jedinice JNA okupirale sela Rajić i Borovac. Od tog perioda pa sve do 6. listopada 1991. JNA je okupirala 60 % područja Općine Novska, počinila brojne zločine te uzrokovala ogromne materijalne štete. Okupacija tog područja trajala je do svibnja 1995. i VRO „Bljesak“ kada je oslobođeno cijelo područje zapadne Slavonije pa tako i Općina Novska.

TATJANA ŠTIMAC rođena je 12. veljače 1999. godine u Novoj Gradišci. Godine 2020. završila je prijediplomski studij kroatologije i povijesti na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, a 2022. godine diplomirala je na istom studiju te stekla zvanje sveučilišne magistre edukacije povijesti i edukacije kroatologije. Godine 2022. upisala je doktorski studij povijesti na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Kao učiteljica hrvatskog jezika i stručna suradnica pedagoginja radila je od 2023. godine u više osnovnih škola, a od rujna 2024. godine zaposlena je kao učiteljica hrvatskog jezika u Osnovnoj školi Vladimira Vidrića u Kutini. Tijekom diplomskog studija bila je jedna od četiriju urednica Zbornika eseja s predmeta Metodika nastave hrvatskog jezika pod mentorstvom profesora Davora Piskača.

doc. dr. sc. VLADIMIR ŠUMANOVIĆ

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za povijest

OTKRIVANJE MASOVNIH GROBNICA NA PODRUČJU BANOVINE 1995. GODINE

Završetkom Domovinskog rata (1991.-1995.) na teritoriju Republike Hrvatske počelo je otkrivanje velikog broja masovnih grobnica – svjedoka četverogodišnje agresije Jugoslavenske narodne armije i pobunjenog srbijanskog stanovništva počinjene nad hrvatskim civilima i vojnicima. Prema dosadašnjim podacima Ministarstva hrvatskih branitelja jasno je kako je u Republici Hrvatskoj najveći broj masovnih grobnica iz Domovinskog rata pronađen u gradovima i općinama koji su za vrijeme rata bili izdvojeni iz administrativno-pravnog poretka Republike Hrvatske i pripojeni tzv. Republici Srpskoj Krajini. Takav prostor je i Banovina, regija u administrativnoj jedinici Sisačko-moslavačke županije, gdje je zasad pronađeno četrdesetak masovnih grobnica iz vremena Domovinskog rata te ujedno i druga po redu najveća masovna grobnica u Republici Hrvatskoj nakon Ovčare.

Na temelju arhivskih izvora, periodičkih publikacija i dostupne literature ovim će radom biti prikazano otkrivanje prvih masovnih grobnica na Banovini u jesen 1995. godine te prvi zabilježeni postupci ekshumacije istih, kao i društveno-pravne okolnosti koje su potaknule i omogućile njihovo otkrivanje. Također, kratko će biti predstavljeni izazovi u procesu otkrivanja i ekshumacije iz ratom stvorenih masovnih grobnica te njihova uloga u očuvanja povijesne istine i kulture sjećanja na Domovinski rat u Republici Hrvatskoj.

VLADIMIR ŠUMANOVIĆ docent je na Odsjeku za povijest Fakulteta hrvatskih studija. Rođen je 1988. u Zagrebu, gdje završava Klasičnu gimnaziju. Na Fakultetu hrvatskih studija radi od 2017. te predaje kolegije iz nacionalne i svjetske suvremene povijesti. Doktorirao je u veljači 2019. s temom Ključni vojno-politički događaji u istočnoj Bosni 1942. Polje njegova interesa su hrvatska suvremena povijest te razdoblje Drugoga svjetskog rata na području bivše Jugoslavije. O tim temama objavio je znanstvene radove u domaćim i međunarodnim povijesnim časopisima te sudjelovao na velikom broju znanstvenih skupova i u nekoliko televizijskih emisija. Suautor je (s izv. prof. dr. sc. Vlatkom Vukelić) knjige Četničke postrojbe u službi Nezavisne Države Hrvatske, objavljene 2021. Pročelnik je Odsjeka za povijest Fakulteta hrvatskih studija od siječnja 2024.

MARTINA TARBUK, univ. mag. educ. hist. et univ. mag. educ. soc.

Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije

Doktorski studij povijesti, Fakultet hrvatskih studija

EGZODUS HRVATA S BANOVINE 1991. I NJIHOV POVRATAK NAKON VOJNO-REDARSTVENE OPERACIJE „OLUJA“ 1995. GODINE

Banovina je geografska i povijesna regija smještena u središnjem dijelu Republike Hrvatske, čiji teritorij u potpunosti pripada administrativnoj jedinici Sisačko-moslavačke županije. Prirodne granice ove regije čine rijeke Kupa na sjeveru, Sava na istoku te Una na jugu, koja ujedno čini prirodnu granicu Republike Hrvatske s Bosnom i Hercegovinom. Banovini pripadaju gradovi Sisak, Petrinja, Glina i Hrvatska Kostajnica te općine Donji Kukuruzari, Dvor, Hrvatska Dubica, Majur i Topusko. Općina Sunja smatra se graničnim područjem koje se nalazi na razmeđu Banovine i Donje Posavine, kao i općina Gvozd koja se nalazi na razmeđu Banovine i Korduna. Stanovništvo Banovine broji nekoliko desetaka tisuća stanovnika, a regija je etnički mješovita s Hrvatima kao većinskim stanovništvom. Stanovništvo Banovine danas prati negativni demografski trend, što je svakako odraz zbivanja na prostoru Banovine u vrijeme Domovinskog rata (1991.-1995.), kada je većinski prostor Banovine bio izdvojen iz ustavnopravnog poretka Republike Hrvatske, pripojen SAO Krajini (kasnije Republici Srpskoj Krajini), a hrvatski narod s Banovine podvrgnut prisilnim migracijama i izložen nasilju.

Cilj ovog rada jest na temelju prikupljenih izvora opisati uzroke i tijek prisilnih migracija hrvatskog stanovništva na Banovini izazvanih jačanjem agresije na Republiku Hrvatsku 1991. godine te utjecaj uspješne provedbe vojno-redarstvene operacije „Oluja“ na povratak prognanih i izbjeglih Hrvata svojim domovima. Također, kroz izdvojene primjere bit će opisano stanje stambenih i javnih objekata zatečenih u gradovima na Banovini nakon provedbe vojno-redarstvene operacije „Oluja“.

MARTINA TARBUK rođena je 1998. u Sisku. Opću gimnaziju završila je u Sisku, a 2017. upisala je prijediplomski studij povijesti i sociologije na Fakultetu hrvatskih studija. Prijediplomski studij završila je 2021. te je iste godine upisala diplomski studij povijesti i sociologije na istom fakultetu. Tijekom diplomskog studija bila je stipendistica stipendije za izvrsnost Sveučilišta u Zagrebu. Godine 2023. obranila je diplomski rad *Hrvatsko nacionalno pitanje u prvoj Jugoslaviji* te diplomirala *summa cum laude*. Godine 2024. upisala je doktorski studij povijesti na Fakultetu hrvatskih studija. Od siječnja 2024. zaposlena je u Kulturno-povijesnom centru Sisačko-moslavačke županije kao stručna djelatnica Memorijalnog odjela Domovinskog rata. Sudjelovala je na desetak međunarodnih i domaćih znanstvenih skupova, autorica je samostalne izložbe *Majke protiv oficira: Bedem ljubavi Sisak u Domovinskom ratu* i nekoliko zajedničkih stručnih izložbi popraćenih katalogom. Uži znanstveni interes vezan joj je uz proučavanje tema Domovinskog rata kroz sociološku prizmu te zavičajne povijesti 20. stoljeća.

NEVEN TOMEČAK, univ. mag. hist.

Doktorski studij povijesti Fakultet hrvatskih studija

VRO „BLJESAK” I „OLUJA”

Operacije „Bljesak” i „Oluja” za svijest hrvatskog naroda imaju ključnu povijesnu važnost za teritorijalnu cjelovitost suvremene hrvatske države. Rad istražuje političku pozadinu i učešće u obje operacije, ali i broj žrtava s obje sukobljene strane. U javnom prostoru se polemizira konkretno o „Oluji” i vremenu poslije nje na području Republike Hrvatske te se razmatra kritički odnos prema prvom hrvatskom predsjedniku dr. Franji Tuđmanu te konkretno njegovoj političkoj ulozi u operaciji „Oluja”. Trideset godina nakon provedbe operacije ne postoje usuglašeni zaključci te se na razini struke polemizira o broju civilnih i vojnih žrtava te koliko je osoba sudjelovalo u samoj borbenoj akciji, a koliko u rezervi spremno na djelovanje u slučaju potrebe. Objektivne teškoće prilikom davanja odgovora na postavljena pitanja svakako su nedovoljan broj pisanog knjižnog materijala, ali i premali prinos materijala, zatvoreni arhivi te nemogućnost dolaska do pojedinih dokumenata.

NEVEN TOMEČAK rođen je u predgrađu Zagreba 1978., naselje Brezovica. Trenutno je doktorand druge godine povijesti na Fakultetu hrvatskih studija. Dodatno pohađa dva kolegija na Fakultetu elektrotehnike i računarstva (Forenzika audio signala i Slušna akustika). Diplomirao je u rujnu 2023. s temom Domovinski rat pod mentorstvom doc. dr. sc. Vladimira Šumanovića i sumentorstvom doc. dr. sc. Mije Belje. Na sva tri stupnja visokog obrazovanja kretao se interdisciplinarno i multidisciplinarno. Na doktorskom studiju, osim ispunjavanja svojih obaveza (pisanja znanstvenih radova za ispunjenje uvjeta za kolegije), piše i biografske članke o velikanima devedesetih godina koji se objavljuju na enciklopedijskom portalu. Trenutno istražuje za svoju doktorsku disertaciju s temom Kako je nastala suvremena hrvatska država? (uglavnom iz političke perspektive emigracije). Mentor dokorskog rada mu je dr. sc. Domagoj Knežević, znanstveni suradnik na Hrvatskom institutu za povijest. Stric/ujak je sedmero nećaka i nećakinja.

doc. dr. sc. VELIMIR VESELINOVIĆ

Sveučilište u Zagrebu

PRAVAŠKI POGLED NA 1995. GODINU

Predmet izlaganja je političko djelovanje pravaških stranaka tijekom 1995. godine u hrvatskome političkom životu. Prikazuju se i analiziraju glavni politički ciljevi pravaških stranaka u to vrijeme: Hrvatske stranke prava i Hrvatske stranke prava 1861., njihovi političko-ideološki sukobi, izborna kampanja iz 1995. godine i najvažnije osobe na pravaškoj sceni. Samostalna nacionalna država i vrijednosti Domovinskog rata za sve je pravaše tijekom izborne kampanje 1995. bila vodeća tema i najveća vrijednost, a Hrvatska stranka prava kao stožerna pravaška stranka koja se prikazivala i identificirala kao stranka velikog povijesnog i tradicijskog naslijeđa prisvajala je monopol na jedino ispravno tumačenje hrvatskih nacionalnih interesa.

VELIMIR VESELINOVIĆ rođen je 1984. u Zagrebu gdje je završio osnovnu, osnovnu glazbenu i srednju školu. Na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu završio je preddiplomski i diplomski studij politologije. Na istom fakultetu 2018. doktorirao je tezom *Hrvatska stranka prava u suvremenoj Hrvatskoj od 1990. do 2011.* pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. Stjepana Matkovića s Hrvatskoga instituta za povijest. Tijekom svih razina studija bio je demonstrator na kolegijima Povijest hrvatskih političkih ideja i Politike povijesti. Osnovna su mu područja znanstvenoga zanimanja suvremena hrvatska politička povijest, povijest hrvatskih političkih stranaka i pokreta, desni radikalizam i populizam, nacionalizam, politike povijesti i hrvatske političke ideologije, naročito povijest pravaštva te povijest Sveučilišta u Zagrebu. Godine 2020. izabran je za znanstvenoga suradnika u dva znanstvena polja: politologija te povijest. Ispunio je zakonske uvjete za izbor u višeg znanstvenoga suradnika. Godine 2021. uspješno je održao nastupno predavanje za naslovno znanstveno-nastavno zvanje docenta. Ukupno je dosad objavio dvije znanstvene monografije, četiri znanstvene uredničke knjige, preko 20 znanstvenih radova, od čega polovicu u A1 znanstvenim časopisima. Sudjelovao je s vlastitim izlaganjima na 13 znanstvenih skupova. Priredio je dvije izložbe o povijesti Sveučilišta u Zagrebu. Bio je voditelj dva znanstvena projekta koje je financiralo i provodilo Sveučilište u Zagrebu.

izv. prof. dr. sc. VLATKA VUKELIĆ

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu

Znanstveni zavod Fakulteta hrvatskih studija, Odsjek za povijest

VRO „BLJESAK“ I „OLUJA“ – NARATIVI MEĐUNARODNIH ČIMBENIKA

Vojno-redarstvene operacije „Bljesak“ i „Oluja“ u suvremenoj su kulturi sjećanja RH dvije ključne vojne pobjede, koje su omogućile integriranje vitalnih područja u cjelovitu državno-upravnu i teritorijalnu cjelinu. Njima je najvećim dijelom okončana pobuna dijela hrvatskih Srba, kao i agresija JNA i drugih vojno-policijskih snaga iz Srbije na RH. Konačno, obje su vojno-redarstvene operacije imale važnog utjecaja na ostale pobunjene Srbe i srbijansku vlast koja je, uslijed novih okolnosti, morala prihvatiti rješenje o povratku preostalih okupiranih područja, što se u cijelosti provelo kroz formu tzv. Mirne reintegracije u siječnju 1998. godine.

Važan međunarodni čimbenik u organizaciji i provedbi „Bljeska“ i „Oluje“ bile su neke europske zemlje te posebice SAD. SAD je diplomatski najaktivnije sudjelovala u pokušaju rješavanja krize na prostoru cijele jugoistočne Europe, promatrajući taj prostor kao cjelinu, lišeni sentimenta obiteljsko-dinastijskih odnosa, starih diplomatskih prijateljstava i utjecaja lobistički-oportunih utjecaja. Europska zajednica bila je, u istom kontekstu, puno skromnijih dosega i ostvarenja, iako znatnih interesa. Dok je Europska zajednica uporno pokušavala zadržati *status quo* na područjima bivših jugoslavenskih republika, SAD je, uključivanjem u krizu početkom 1993., zauzeo stav da je riječ o području kojem je nužan mir, stabilnost i oporavak.

U kontekstu razumijevanja međunarodnog pogleda na Domovinski rat treba tražiti i međunarodni stav prema VRO „Bljesak“ i „Oluja“, pri čemu valja istaknuti kako on nije jedinstven, i to čak po nekoliko elemenata. Primarno se razlikuju tzv. europski pristup od američkog pristupa, dok se sekundarno razlikuju pristupi u kontekstu važnih datuma.

Američki pristup uzrocima i posljedicama VRO „Bljesak“ i „Oluja“ bio je racionalan i praktično efikasan. Europski pristup bio je do faze provedbe vojnih operacija indiferentan, a nakon provedbe snažno negacionistički orijentiran. Oba pristupa, u javnom i ne javnom diskursu uzimala su u obzir sekundarnu komponentu, odnosno važnost političkih događaja nakon provedenih VRO „Bljesak“ i „Oluja“.

U analizi ovoga problema teško je odvojiti historiografski od javno-medijskoga diskursa, jer su oni jasno povezani. Primjerice, u zemljama gdje je tisak VRO „Bljesak“ i „Oluju“ prikazivao u negativnom kontekstu, historiografski radovi preuzeli su isti narativ. Pri tome se negativni kontekst primarno odnosi na posljedice VRO „Oluja“, u kontekstu iseljavanja velikog broja srpskog stanovništva iz Hrvatske, dok se sama vojno-redarstvena operacija uopće ne analizira, ponajmanje u segmentu motiva i uzroka provedbe.

Negativan odnos dijela međunarodne zajednice prema VRO „Oluja“ naročito je intenzivan u razdoblju tzv. detuđmanizacije, dok je danas prisutan jedino na razini lokalne kulture sjećanja srpske manjinske zajednice te njihovih podupirateljskih ustanova i organizacija koje fokus stavljaju na posljedicu, ali ne i uzrok koji je doveo do nužnosti provedbe predmetnih operacija, a to je pobuna i agresija koja je praktično započela u prvim mjesecima 1991. godine.

VLATKA VUKELIĆ izvanredna je profesorica na Odsjeku za povijest Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Područje njezinog znanstvenog i istraživačkog interesa su antička povijest, kao i hrvatska povijest 20. stoljeća, što je vidljivo i u nastavi koju izvodi na Odsjeku za povijest Fakulteta hrvatskih studija. Autorica je niza znanstvenih i stručnih radova, znanstvenih i stručnih knjiga, nekoliko autorskih izložbi, a organizirala je brojne znanstvene skupove i manifestacije te je na nizu njih i sudjelovala. Od 2017. je voditeljica i koordinatorica doktorskog studija povijesti na Fakultetu hrvatskih studija. Osim znanstvenog i stručnog rada, aktivno se uključuje i u probleme sveučilišne zajednice te sudjeluje u osnivanju Hrvatskog sveučilišnog sindikata, koji je registriran pri nadležnom ministarstvu 2017., a čija je predsjednica.

IMPRESUM

Znanstveno-stručni skup „Desetljeća slobode“

IZDAVAČ: Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije

ZA IZDAVAČA: Ivica Valent

UREDNIKA: Martina Tarbuk

AUTORI TEKSTA: Članovi znanstvenog odbora

GRAFIČKI DIZAJN I PRIPREMA: Martina Tarbuk

LEKTURA: Kristina Brkić Drnić

ORGANIZATORI: Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije, Znanstveni zavod Fakulteta hrvatskih studija

FOTOGRAFIJE: Alen Čaušević, Željko Gašparović (naslovna), Lea Krivošić

TISAK: Karika Sisak

NAKLADA: 50

CIP: 001264276

ISBN: 978-953-46481-1-7

Sisak, 14. travnja 2025.

Znanstveno-stručni skup „Desetljeća slobode“ realiziran je sredstvima Sisačko-moslavačke županije i Kulturno-povijesnog centra Sisačko-moslavačke županije.

Fotografija: Lea Krivošić

Znanstveni zavod
Fakulteta hrvatskih studija